# ÇINARALTI

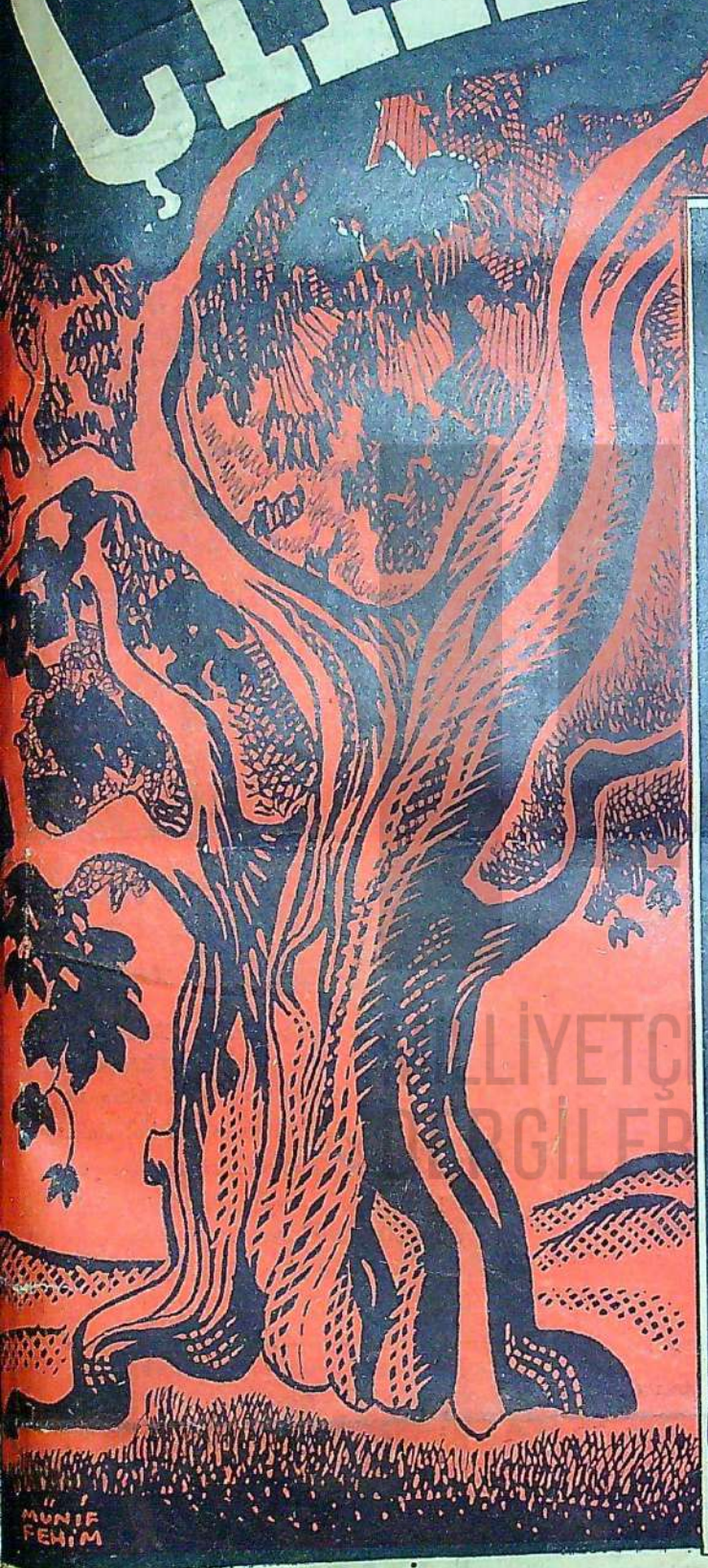


BU SAYIDA :

IRKÇILIĞA DAİR
Orhan Seyfi Orhon

KIZ KARDEŞİM HATİCE RÜKNET İÇİN
Mithat Cemal Kuntay

BİLGİNİN ŞİMDİKİ DURUMU
Paul Valery'den nakleden: Dr. Mustafa Hakkı Akansel

ANADOLU ZELZELELERİNİN TARİHÇESİ
Enver Behnan Şapolyo

BAŞINI VERMİYEN ŞEHİT
Adnan Giz

TOPRAĞIN ÇAĞIRIŞI
Zafer Arıkbağ

BATAK
(Tenkid)
Ali Ferhan Oğuzkan

OY !
(Şiir)
Fezai

Konuşmalar — Görüşler.

HAFTALIK
FİKİR VE SANAT
MECMUASI

Sayı : 116
Kuruş : 15

425

## ÇINARALTI NEŞRİYATI

# Yeryüzünde Türkler

Yazan : HÜSEYİN NAMIK ORKUN

Türk milletinin yeryüzünde nerelerde, ne kadar olduğunu, bunların adlarını, boylarını, hayatlarını, dillerini, edebiyatlarını, âdetlerini en yeni tetkiklere, en kat'î vesikalara dayanarak, bildiren bu çok mühim, çok değerli eser

PEK YAKINDA ÇIKIYOR

# Yaylâ Türküsü

**Halide Nusret ZORLUTUNA**

En ince, en san'atkâr kadın şairimiz Halide Nusret Zorlutuna'nın en seçme şiirlerini bir araya topladığı bu eşsiz şiir mecmuasını bütün edebiyat severlere tavsiye ederiz.

Fiatı 50 kuruş.

Satış yeri: İstanbul, ÇINARALTI İdarehanesi.

# Millî Piyango

**Size hem bir servet kazandıracak, hem de memleketimize faydalı bir hizmette bulunmak fırsatını verecek olan Millî Piyango biletlerinden almayı unutmayınız!.**

**T. İŞ BANKASI**

Küçük Cari Hesaplar

**1944 İKRAMİYE PLÂNI**

**KEŞİDELER :** 28 İk. kânun, 2 Mayıs, 25 Ağustos, 1 İk. teşrin tarihlerinde yapılır.

**1944 İKRAMİYELERİ :**

1 adet ARSA ( Ankarada Kavaklıderede 1924 M² - İmar ada No. 254 Parsel No. 3)

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| 1 | » | 2000 | Liralık = 2000. — | Lira |
| 3 | » | 1000 | » = 3000. — | » |
| 4 | » | 500 | » = 2000. — | » |
| 10 | » | 200 | » = 2000. — | » |
| 10 | » | 100 | » = 1000. — | » |
| 100 | » | 50 | » = 5000. — | » |
| 150 | » | 25 | » = 3750. — | » |
| 300 | » | 10 | » = 3000. — | » |

**Türkiye İş Bankasına para yatırmakla yalnız para biriktirmiş ve faiz almış olmaz, aynı zamanda talihinizi de denemiş olursunuz.**

# Kulaktan Kulağa

ORHAN SEYFİ ORHON

Orhan Seyfi Orhonun günün vakalarına dair yazdığı fıkraları, istihzaları, hicivleri, tenkidleri bir araya toplıyan bu kitabı okuyunuz!

**Fiatı 50 kuruş**

# BİR PUDRA *tecrübesi önünde* 10.000 KADININ HAYRETİ

**Daha genç ve daha sevimli görünebileceğinizin Kat'i DELİLİ**

Pudracılıkda şayanı hayret son bir keşif.. İpekli bir elekten geçirilen en ince bir pudra ile karıştırılmış cildi güzelleştiren, ona güzel bir cazibe ve yeni bir hayat veren bir unsur... Donuk ve çirkin bir cildi, gençliğin tabiî renklerile süsler. Bundan maada, pudra iki misli fazla müddet sabit kalır. Bu kıymetli unsur (Krema köpüğü) namı altında beratı istihsal edilmiş ve yalnız Tokalon pudrasında bulunmaktadır..

**BUGÜN bu TECRÜBEYİ Yapınız.**

**CİDDEN MUHİM BİR TEKLİF**

Yüzünüzün bir tarafına krema köpüğü sayesinde istihzar edilen Tokalon pudrasını ve diğer tarafına her hangi bir pudrayı sürünüz. Şayet "Krema köpüklü pudra" ile pudralanmış taraf diğerinden daha güzel daha taze ve daha cazip görünmezse Tokalon pudrasına verdiğiniz para iade olunacaktır.

Tokalon pudrasının Pariste çok fazla rağbet bulan 8 yeni rengi vardır.



**Cumhuriyet Matbaası — İstanbul**

**Sahibi ve Neşriyat Müdürü:**

Orhan Seyfi Orhon


460

# Konuşmalar

**Bay Orhan Tan:**

Gönderdiğiniz gazeteleri aldım. Mecmuamız hakkında göstermiş olduğunuz iyi hislere candan teşekkürler ederim.

Bizim de fikirlerimiz sizinkilerin aynı. Yalnız, siz de takdir edersiniz ki bugün için bunları yazmıya imkân yok. Bahsettiğiniz mecmuaya gelince: Mahiyeti malûmdur. Tarafımızdan kendisine daha fazla ehemmiyet vermiye değmez. Bir gün gelin de konuşalım. Selâmlar.

●

**Bay Turhan Özkan:**

— Şiirinizde muvaffak olmuşsunuz. Sizi tebrik ederim. Manzumenizi tamamen yazıyorum:

**YÜCE TANRIM**

— Necati Öven'e —

**Hak yolunda yürüyeni,**
**Aşkta gönül sürüyeni**
**«Emir Rabbandır» diyeni**
**Yüce Tanrım korur mola?**

* *

**Ağlayıp ta gülmiyeni,**
**Gözyaşını silmiyeni,**
**«Allah kerimdir» diyeni,**
**Yüce Tanrım korur mola?**

* *

**Turhan delidir, seveli**
**Başka şey zikretmez dili**
**Kızıl kanda koydu eli**
**Yüce Tanrım korur mola?**

**Turhan Özkan**

Bunda Yunus Emre biraz fazla seziliyor. Tasavvuf ruhundan ziyade dindarlık duygusu var. Sonra birinci ve ikinci kıtaların kafiyelerinin aynı cinsten olması kulağa pek o kadar hoş gelmiyor. Keşki bunlarda olmasaydı! Şiirlerinizi beklerim.


**MASKELER AŞAĞI**

**«En Büyük Tehlike» nin İçyüzü**

**Yazan: O. S. O.**

**Fiatı: 30 kuruş**


**Bay Raci İnkaya:**

Mektubunuzda, cevap alamadığınızdan şikâyet ediyorsunuz. Haklısınız.. Haklısınız ama bizi de mazur görmeniz lâzım. O kadar çok mektup alıyoruz ki, hangilerine cevap vereceğimizi bilemiyoruz. Bu sebepten, gelen mektupları sıraya koyduk.. Her hafta, mümkün olduğu kadarına cevap veriyoruz. Daha fazlasını yapmıya, mecmuamızın sütunları müsait değil. Bu vesile ile şunu da söyliyelim ki, okuyucularımız, cevap alamadıkları için kırılmasınlar. Sırası gelince her mektuba cevap verilecektir.

«Gel» isimli şiirinizi okudum. Şekil iyi. Anadolu şivesile yazıyorsunuz. O da güzel. Ancak muhteva yeni değil. Söylenmiş şeyler. Size ait olanını bulmıya çalışın. Buna muvaffak olacağınıza eminim. Sıra vezin


**ÇINARALTI**

Sayın okurlarına mübarek Kurban Bayramını kutlar, Türk milletine bu bayramın kutlu günler getirmesini Tanrıdan diler.


ve kafiye sizi peşinden sürüklüyor. Meselâ 2 nci kıtada:

**Seher yeli ağlar geçer,**
**Dertli pınar çağlar geçer,**

dedikten sonra, vezin ve kafiye hatırı için, «dağlar» la «bağlar» ın sabit olduğunu, geçip gitmiyeceğini bildiğiniz halde şu mısraı kullanmaktan çekinmiyorsunuz:

**Dağlar geçer, bağlar geçer,**

Bunun doğru olmadığını sizin de kabul edeceğinize eminim.

Yine, birinci kıtada, 2 nci mısra,

**Başın tül bağla da tez gel**

diyorsunuz. Niye tül bağlasın? Tez gelmek için buna lüzum var mıdır? Hem köy kızları, başlarına tül değil, yemeni veya yazma kullanırlar değil mi? Sonra, niçin «başın», «başına» diyip, «tez» i de kaldırsanız daha güzel oluyor. Şiirinizin son kıtası, oldukça muvaffak. Onu yazıyorum:

**Salma beni yaban ele,**
**Orda dağlar gelmez dile,**
**Giderse olur, velvele**
**Üzme Ayşeciğim gel, gel.**

●

**Bay Murat Sükûti Karaca:**

Göndermiş olduğunuz 3 parça şiiri tetkik ettim. İçlerinde «Hoş geldin baba Âşık'a» isimlisi, öbürküler kadar kuvvetli değil. Halk şairleri edasını takliden yazıyor, ve bunda muvaffak oluyorsunuz. O şiirin bütün inceliklerini ruhunuza sindirmiş, ve üstün zevkine varmışsınız. Şiir anlayışınız kadar, şiir tekniğiniz de kuvvetli. Sizi tebrik ederim. Gönderdikleriniz içinde en iyi bulduğum «Bizim diyar» isimli şiirinizin bazı yerlerini alıyorum:

**Ey âşık sorarsan diyarımızı,**
**Ulu Mevlâna'nın illerindeniz,**
**Çiğdemler donatır mezarımızı,**
**Tanrımın bahtiyar kullarındanız.**

* *

**Tarih şaha kalkar, çağlarımızda,**
**Muhabbet gül olur bağlarımızda,**
**Tanrı sesi vardır dağlarımızda,**
**Sevgi ırmağının sellerindeniz.**

. . . . .

* *

**Gök kubbe altında sem'a ederiz,**
**Döneriz, uçarız arşa gideriz,**
**Elbette biz halktan halk olduk deriz,**
**Bir ulu ağacın kollarındanız.**

**Murat Sükûti Karaca**

Yalnız, şunu söyliyeyim ki, «Eski ustaları anış» şiirinizdeki, 5 inci kıtanın kafiyeleri doğru değil. «Yananlar» la «soranlar» ve «olanlar» kafiye olmaz. Bunu siz de bilirsiniz. İhmalkâr hareket etmiş olacaksınız. Eğer yukarıdaki kelimelerde, aynı olan ekleri kaldırır da kökleri bırakırsak ki —«yan, «sor» ve «ol» kalır— bunu daha açık görmek mümkündür. Şiirlerinizi bekleriz.


**Hüseyin Namık Orkun**

**TÜRK EFSANELERİ**

ÇINARALTI YAYINI

Fiatı 50 kuruş

UMUMİ SATIŞ YERİ: İSTANBUL-ANKARA CADDESİ ÇINARALTI İDAREHANESİ No. 47

# ÇINARALTI

Dilde, fikirde, işde birlik

Sayı: 116

İdare Evi : İstanbul, Ankara caddesi, Çınaraltı Yayınevi. No. 47

Telefon : 22129

Fiatı: 15 Krs.

11 İkinciKânun 1943 Cumartesi

TÜRKÇÜ FİKİR ve SANAT MECMUASI

Cilt : 5


## Irkçılığa dair

Yazan : Orhan Seyfi ORHON

Türkçülere yapılan iftiraların başında ırkçılık geliyor. Dikkat edin, dönüp dolaşıp şunu söylüyorlar:

— Irkçılık ediyorsunuz!

Fakat asıl bunu söyliyenler ırkçıdır. Onlar demek istiyorlar ki:

— Bizim ırkımızı karıştırmayın. Aramıza nifak sokuyorssunuz?

Türklerde hiç bir zaman ırk taassubu olmadığını söylemiye lüzum var mıdır? Millî tesanüdümüze girenlerin içersinden bu düşünceyle kimi ayırmışız? Aile şeceresi tutmuyoruz. Çünkü her Türk asîldir. Bizim için birisi kendisine Türk dediğini, elverir, onu bizden sayarız. Siz, büyük adamlarımızın asıllarını bilir misiniz? Ziya Gökalp acaba hangi ailedendi? Ahmet Vefik paşanın ecdadı kimdi? Bunu hiç düşünmeyiz. İsterse Ziya Gökalp'ın ailesi içinde Türk olmıyanlar bulunsun; bir lâhza hâtırımıza onun Türk olmamak ihtimali gelemez. Çünkü o, bütün vicdaniyle, bütün irfaniyle, bütün könliiyle Türklüğe bağlıdır. İsterse Ahmet Vefik paşanın ecdadı mühtedî olsun. O bütün benliğiyle Türktür. Tatavladaki Rum isyanında sopasını kapıp tek başına palikaryaları dağıtan adam Türkten başka ne olabilir?

Bize ırkçılık yapıyorsunuz, diyenler, kendilerini millî tesanüdün dışında görenlerdir. Onlar, uzak kabilelere, dillerini bilmedikleri ırklara vicdanlarını bağlı sayıyorlar. Hâlâ, bu duygu içlerinde! Kendilerini bizden ayırıyorlar. Bize «ırkçılık yapıyorsunuz?» derken:

— Bizim ırkımıza dokunmayın. Biz onunla öğüneceğiz. Onun aleyhinde söz söyletemeyiz!

demek istiyorlar. Her türlü millî haklarımıza sahip olarak asırlarca aramızda yaşadıkları halde hâlâ bunu unutamamaları şaşılacak şeydir. Fakat bundan daha şaşılacak bir şey varsa, o da, kendileri müfrit ırkçılık ederken, Türkçülüğü ırkçı düşüncelerine uygun bulmadıkları için bizi soysuzlaştırmıya çalışmak istemeleridir.

Orhan Seyfi ORHON


ABONE ŞARTLARI
Yıllığı 750, altı aylığı 380, üç aylığı 200 kuruş.
Ecnebi memleketler için :
Yıllığı 1000, altı aylığı 500 kuruş

Sahip ve Neşriyat Müdürü :
Orhan Seyfi ORHON



İHTAR :
İdarehanemize gönderilen eserler neşredilsin edilmesin sahiplerine iade edilmez. Bize neşredilmek üzere gönderilen eserlerden bir telif hakkı istenemez.

Yazan: Mustafa Hakkı AKANSEL

# Bilginin Şimdiki Durumu

*Bu derin, geniş kavrayışlı, beynimizin ufuklarını çok genişleten bir yazıdır. Şimdiki bilginin almış olduğu mahiyeti, ulaştığı konak yerini ve nereye doğru gittiğini zamanımızın en büyük mütefekkirlerinden biri olan Paul Valery'den dinliyeceksiniz. Bu nadir raslanan bir fikir ziyafetidir*

(Patrie) ismindeki Fransız dergisinin 1942 senesi (6) sayılı nüshasında, Fransa Akademisi üyesi meşhur fikir adamı Paul Valery'nin: (Vues Personnelles sur la Science - Bilgi hakkında şahsî görüşler) isminde olaganüstü kıymetli bir yazısı çıktı. Bunu size, sunuyorum.

(Ben, bu yazımda, bütün tehlikesini üzerime alarak, bilginin şimdiki durumuna göre, ve şimdiki durumundan başlamak üzere, bana nasıl göründüğünü anlatacağım.

Eğer, (Tarih), mantıki bir disipline tâbi, ve, kaydettiği hâdiselerin nisbî kıymetleri hakkında gayet muayyen ve kat'i bir siyasete sahip olsaydı, bence, şunu okutması lâzım gelirdi: 1789 ile 1815 seneleri arasında, en yeni, ve şimdiki hayatımızda kendini gösteren sonuçları (neticeleri) itibarile, en zengin olan hâdise (olay), belki de, geleneğe göre ve eski tarzda tarihî büyük bir dram olan Fransız Büyük İhtilâli ve Napolyonun Fransız imparatorluğu değildir. Bir olayın ehemmiyeti bir şahsın hayatında oynadığı rol ile ölçülür. Ve bu ehemmiyet, o şahsın bu rolü idrak etmesi nisbetinde artar. Onun için, 1789 ile 1815 arasındaki devrin en mühim olayı: 1800 tarihinde Volta tarafından (Pil) in icadı ve elektrik cereyanının keşfidir.)

(1800 senesine gelinceye kadar ilmî müşahede, ve müşahedenin neticelerinin tahlili veya onlar üzerinde tefekkür, tâ eski zamanlardan beri, yalnız, aynı fenomenler (hâdiseler) üzerinde yapılırdı. Şüphesiz, aralıkta, arzın yuvarlak olduğu, sonra, arzın bir kaç çeşit hareketi olduğu öğrenildi. Seyyarelerin peykleri olduğu meydana çıktı. Yavaş yavaş keşfedilen topraklarda yeni yeni nebatlar ve hayvanlar bulundu. Fakat, bu yeni kazançlar, eskiden beri kâinat hakkında edinilmiş olan kanaatin mahiyetini hiç bir suretle değiştirmiyordu. Kepler, Galile, Nüyton (Newton) kanunları, bu kâinatın iyice bilinen unsurları arasında, o vakte kadar meçhul kalmış olan mesafelere ait münasebetleri düstur haline koymakla iktifa etmişlerdi. Fakat, takdire lâyık olan sadelikleri ve müthiş muvaffakıyetlerile, bu düsturlar, onların dışında kalabilecek hiç bir yeni olay olmadığını düşündürebilirlerdi. O kadar garip bir şekilde geç kalmış olan, insan bedeninde kanın cereyanının keşfi, ve 1675 te Roemer tarafından ziyanın süratinin ispat ve hesap edilmesi gibi birinci derecede ehemmiyeti haiz olaylar neticesiz kalmışlardı. Zaten, Bilgi hakkındaki umumî kanaat, zımnî olarak, beklenilmiyen (nâgehzuhur) olayların bulunmadığı merkezinde idi.)

(Fikirlerin ve Bilginin bu durumuna göre, (kâinat) tan ve (Tabiatın Birliği) nden bahsolunabiliyordu. Doğruluklarından şüphe edilmeden, bir (Zaman), bir (Mekân) bir (Madde), bir (Ziya) vardı. Uzvî hayat ile, gayri uzvî âlem arasında aşikâr bir fark vardı. Keza, hissolunabilen şeylerin umum heyetinin nizamını ve gelişme tarzını kavramak teşebbüsünde bulunan (düşünce) nin gelecekteki zaferlerinin hakikî bir kefili olmak üzere, (Dinamik) bilgisinin o olaganüstü binası ve umumî düsturları vardı. Bütün olaylar (fenomenler), bu ilmin kanunlarının yaptığı binaya gelip, her biri kendi yerini bulacak ve yerleşecek sanılıyordu.

Bir kelime ile hulâsa edersek: (Kâinat) tâbirinin tamamleyicisi olan (her şeyi bilmek) tâbiri, tamamile berrak ve en son gibi görünen bir sözdü. Laplace, muayyen ve miktarları mahdut olan müşahedelere dayanarak, geçmişte görünmüş ve gelecekte görünmesi muhtemel olan bütün olayları kucaklayacak veya istidlâl edebilecek kadar kudretli ve geniş bir zekâ tasavvur edebiliyordu).

Ben, bu noktada ısrar ediyorum: çünkü, bu yazıdan güttüğüm maksat, dünkü (Bilgi anlamı) ile bugünkü bilgi anlamı (mefhumu) arasında, bence, görünen ziddiyeti tebarüz ettirmektir.

İlmin tarihi, hulâsaten, insanın şeyler (eşya) üzerindeki hâkimiyeti hakkında edinilmiş olan fikirlerin ve bu fikirlerin doğru olup olmadığının tahkikinin tarihçesidir. Bu tarihin, ilk adımlarında çifte yolu vardı: bir taraftan (sihirbazlık), öte yandan: (pratikler - tatbikat). Fakat, hâkim olmak gücünün eşya üzerinde tevsiki kabil olduğu hakkında bu kadar basit olan bu (anlam-mefhum), deminden bahsettiğim (Bilgi) hakkındaki az çok müphem olan anlamın, yani, bir (zihnî sermaye) fikrinin altında uzun müddet gizli kaldı, ve bir çok zekâlar için hâlâ da gizlidir. Bu son fikre göre, (Bilgi), çoğaltılması hiç bir veçhile imkânsız görünmemekle beraber, birbirinden çıkarılan faraziyelerden (propositions) ibaret bir binanın ideal şekline doğru durmadan ilerlemeğe gayret etmelidir.

Bu muhteşem ihtiras kâinat denilen



628

eye, peşinen, bir nevi yapılış birliğini zebren kabul ettirmek istiyor. Bu Bütünlük, bulanık ve müphem olmıyacak ve Bilgiye uygun olacaktır. Bir mevkiin bütün semasının cilâlı çelikten yapılmış bir yuvarlak üzerine aksetmesini hatırlatacaktır. Yalnız (Kâinat) tâbiri bile, kavranılmış ve kavranılması mümkün olan şeylerin umum heyeti fikrini, her noktasında birbirine uygun bir (devamlılık) fikrini âmirdir. Ve, hemen, mecburî olarak kaynak (menşe), muhafaza ve nihaî maksat fikirlerini ilham eder. Bu (Kâinat) ile, onun bir Bilgi tarafından temsil edilmesi arasında, hiç olmazsa, (virtuel-nazarî-kuvvevî) bir benzerlik münasebeti tasavvur olunuyordu.

(Yeni olayların), onların bolluğunun, çeşitliliğinin ve umulmadık şekilde çıkmalarının neticesi olarak, bugün, mahkûm olmuş gibi görünen güzel manzara ve asîl ümit işte budur).

Elektrik cereyânı elde edilir edilmez, onunla yapılan tecrübelerle, haklarında, o vakta kadar en küçük bir fikrimiz bile bulunmıyan bir çok (fenomenler hâdiseler) meydana çıktı.

Yeni olaylar devri başlamıştı.

Bu olaylar bir macera romanının safhalarını andıran bir hızla çoğaldılar. Bilgi, hâdiseler tarzında ilerliyor ve bütün tabiat fikri, durmadan yeni baştan gözden geçirilmek icabediyordu.

Elektrik her yere girdi: Kimyaya, Ziya bilgisine girdi, esire yayıldı, ve; aynı zamanda, Mekân, Hareket, Madde ve Ziya hakkındaki bütün fikirleri alt üst etti. Fizik bilgisi alanı garip bir şekilde genişledi. Polarizasyon, tayfların tahlili.. daha birçok şeyler.

On dokuzuncu yüzyıl, Röntgen ışıklarının keşfi, ve, mösyö ve madam (Küri) Curie'nin: Pekbland cevherinde bulunan yeni ve radioaktif bir madde) hakkındaki ilk neşriyatı ile kapandı.

O vakitten beri elde edilmiş olan bütün yeni kazançları: Fizikin yanında ve onunla gittikçe daha sık bir ortaklık halinde Kimyanın, astronominin (heyetin) Biyolojinin (hayat bilgisinin) umulmadık yeni kazançlarını birer birer saymaktan vazgeçiyorum.

Bu olaganüstü zenginliğin sebebi, hiç şüphesiz şudur: kazanılan yeni bilgilerin her biri, ilme, yeni yeni meseleler sokmakla beraber, yeni araştırma vasıta-

(Lûtfen sahifeyi çeviriniz)

# Görüşler

## 1944 e girerken...

Geçen gün bütün İstanbul gazetelerinin bir arada bulunduğu bir kütüphanedeydim. İşim gücüm yoktu. Şu gazeteleri karıştırayım, dedim, bakalım başmuharrirlerimiz millî menfaatlerimizi nasıl müdafaa ediyorlar?

Birisinin başmakalesini okuyorum:

— Ah, diyor, eskiden Osmanlı devleti idaresi ne güzeldi? Tıpkı şimdiki Amerika gibi. Hatıra gönüle bakmazdı, her iş ehli olana verilirdi. Tıpkı Amerika gibi. Kim olursa olsun, liyakati oldu mu iş başına getirirlerdi — yani öyle milliyetçilik filân gibi şeyler düşünülmezdi demek istiyor! — Tıpkı Amerika gibi.

Anlaşıldı ki bu zat Amerikanın propagandasını yapıyor.

Onu bıraktım, öbürünü aldım.

— Demokrasilerle, diyor, büyük Sovyetler Birliği karar verdi, sulhtan sonra milletler istedikleri hükûmetleri kuracaklar. Keyiflerine karışılmıyacak. Amma, öyle Faşist hükûmetler değil, halkın istediği hükûmetler kurulacak. Zaten şimdiden eski hükûmetler tarihe karıştı sayılır. Meselâ Yugoslavyada mücadele eden halk artık eski hükûmeti ister mi? — Malûm ya, Yugoslavyada, Yunanistanda, Fransada komünist teşekkülleri var. — Tabiî istemez, kendi hükûmetleri iş başına gelecek. Yunanistanda da öyle, Fransada da öyle...

Anlaşıldı ki bu zat, komünist propagandası yapıyor.

Onu da bıraktım, bir başkasını aldım.

— Moskova konferansından sonra, diyor, şüphe kalmadı ki, harbe girmemiz lâzım. Zaten İngiltereyle ittifakımız da bunu icabetmiyor mu? İstediğimiz zaman harbe gireceğiz, tecavüze uğramadan harbe girmeyiz, demek, ittifakımızı tanımamak demektir ki bu da namussuzluktur.

Anlaşıldı ki bu da başkaları hesabına harb propagandası yapıyor.

Öbür gazeteleri karıştırıyorum. Kimi ressamını, kimi başmuharririni kaybetmiş, kiminin satışı eksilmiş, kiminin kâğıdı azalmış, düşünceleri bunlar, senelerdenberi devam eden bu gibi şeylere aldırış ettikleri yok.

İşte, 1943 yılı sona ererken, milletlerin hayat ve mukadderatı belli olacağı bir sırada, İstanbul gazetelerinin sayın başmuharrirleri, Türk milletinin âlî menfaatlerini böyle müdafaa ediyorlar?..

## Düşünülmeğe değer

Çok okunan «Türedi ailesi» isimli romanın muharrirlerile, bu romanda ismi geçenler arasında Taksim Belediye gazinosunda müessif bir hâdise meydana çıktığını işittik. Yine bu romanda, bahsedilenlerden birinin mahkemeye müracaat ettiğini de haber almıştık. Yine aynı eser hakkında Müddeiumumiliğin bir tavzihini okuduk. Fakat asıl teessüf edilecek bunlar değildir. Bir sanat eserinin yayılması, okunması için bu türlü şeylere muhtaç oluşudur. Sanat yolunda kolay şöhret aramanın aramızda son merhalesi bu oldu. Gülünecek, şaşılacak, parmak ısırılacak şeylerden sonra yumrukların sıkılmasına, polisin, mahkemenin müdahalesine sıra geldi demektir. Bunun nasıl bir yarını olduğu şimdiden teessüfle düşünülmiye değer!

ları da getiriyor ve bunlar hemen kullanılıyordu. İlmin endüstriye (sınaî) tatbikatı artıyor fakat, yeni bir keşfin tatbikat alanında kullanılması da, âlimin, gittikçe daha kudretli ve daha nüfuz edici vasıtalarla silâhlanmasına yarıyordu.

Fakat bu, madenden ve camdan olan vasıtalarla, hattâ en mükemmel âletlerin yardımile yapılan bu müşahedeler ve tecrübeler, tabiat belirtilerinin (fenomenlerin) tamamile anlaşılmasına yetmiyordu. En sonra, onları, en mânalı, en kullanışlı ve en verimli bir şekilde ifade etmek, onların özünü çıkarmak gerektir. Cisimler âleminde yapılan ölçmeler ve saymalardan ibaret olan gerçek (reel) işleri tam bir umumileştirmeğe ve onları (zihnin işleri) nlanına geçirmeğe yarayan biricik vasıta (riyazî âlet) tir.

On yedinci ve on sekizinci yüzyıllarda, riyazî kudret olağanüstü gelişmelere mazhar olmuştu. Tahlil (analiz) doğdu. Fakat, (yeni olaylar devri), hendesî düşünce için de açılmış olduğundan, o vakte kadar oldukça mahdut bir rol oynamış olan yaratıcı muhayyile kanatlarını açtı. Şüphesiz, (Cebr) i ve (ihfinitezimal (sonsuz) hesabı) kuranlarda derinlik ve incelik vardı. Fakat, onlardan sonra gelenler, mücerret (abstrait) icadı, anlamlarda cüret ve umumiliği, beklenilen hudutların çok ilerisine götürdüler. Sınırları evvelden belirmeğe başlamış olan yollarda yapılan müthiş terakkileri bir yana bırakalım. Fizik araştırmalar için, hemen hemen mecburî bir hale gelen bütün bir sembolizm (işaretçilik) yaratıldı. Diğer yandan, meselelerin yeniliğinin ilham ettiği bu yeni fikirlerle sıkı ve mecburî bir iştirak halinde olan, ve öyle iken, onlara zıt olmak üzere, Riyaziyat, kendi temellerine ve ilk prensiplerine doğru bir geri dönme yaptı. Tariflerin kıymeti ( Axiome - Bedahet) ların ve (postulat - faraziye) ların sayılması ve istiklâli, (operation - ameliye) ve (ordre - nizam) anlamları üzerinde derin bir tahlil yapıldı, ve, netice olarak, yeni realitenin gittikçe artan karışıklığını tetkik için lâzım olan sahih ve kat'î bir mekanizma meydana getirildi.

Fakat, (Realite - Gerçek) de tuzaklarını fazlalaştırdı. Gûya, muzip bir mahlûk, nazariye tarafından, dünün keşfi kendi anlamları ve şekilleri kadrosuna sokulur sokulmaz, yepyeni bir şeyin mevcudiyetini haber veriyor, ve, bu suretle, eski keşiflere kendini bin zahmetle uydurmuş olan, (anlama makinesinin), yani zekânın hesaplarını alt üst etmekten ve faraziyelerini suya düşürmekten zevk alıyordu. Tecrübenin her ileri adımı, zihnin bir az evvel bitirdiği bir binayı kıymetten düşürüyor ve, olaylar bilgisini birden bire zenginleştiren yeni bir olay, gene birden bire, teşkilâtlandırılmış bilgiyi yıkıyordu. Bütün bu muhafaza edilmemiş (muhafaza prensipleri) nin tarihçesi kadar, başka hiç bir şey, (Müşahede) ile (Tefekkür) arasındaki bu garip mücadelenin mânasını ifade hususunda, daha iyi bir misal olamaz. Descartes (Dekart) dan bu yana, (Hareketin miktarı) anlamı, yerini, (Zinde kuvvetler) fikrine bıraktı. Onlar da, yerlerini, (enerji-kudret) e bıraktılar. O da, yerini (İş-Aksiyon) a bıraktı. Bizzat Kütle (Masse) bile, kıvamsızlığına kanaat getirdi.

Biyolojide (hayat bilgisinde), (Evolution - Tekâmül - Evrim) prensipi, daha şimdiden, ilk otoritesini (kuvvetini) kaybetti. Eğer, fikrimin sonuna kadar gitmek lâzım gelse, diyeceğim ki, nihayet, bir gün gelecek bu güzel umumileştirme düsturlarının hepsi, faydası hakikî, fakat doğruluğu geçici olan basit vasıtalar gibi kabul edilecek, ve onlara yalnız geçici bir kıymet verilecektir. Meselâ, ben, şöyle düşünmeğe meylediyorum: (Evolution - Tekâmül-Evrim) fikri, zihnin sihirkâr ve verimli bir mahsulüdür. Fakat, bence, tabiatı temsil etmekten ziyede; gene zekâyı ve onun devamlılığa olan meylini gösterir.

Dahası var: bizzat (Logique - Mantık) bile, umulmadık bir yola girdi. Ona, yeni bir incelik nüfuz etti ve onu sadelikten çıkardı. (Cebr) in işaretleri onun hoşuna gitti ve ona (münasebetler) in tahliline yanaşmağa kudret verdi. Esasen, Fizik alanında gittikçe çoğalan güçlükler ve sürprizler (beklenilmiyen olaylar), zekâyı, kendi hesap vasıtalarında (tecanüs) ve (kat'iyet) i gözetmekten gittikçe vazgeçirdiler.

İyice anlaşılıyor ki, artık: gaye, bina etmek değil; fethetmektir. Zamanın ihtiyaçlarına göre bir birine aykırı muhakeme ve düşünüş şekilleri, aynı zamanda, kullanılıyor. Bunların arasında ahenk teminine kalkmağa bile tesebbüs olunmuyor. (Calcul des probabilités-ihtimaliyet hesapları) nin sokulması, mecburî olarak, tabiat kanunlarının eski sîmasını bozdu. Bazı (Pluralité - çocuklar) ın sayılma tarzı hakkında münakasa edilebilir ve muhtelif fikirler kullanılabilir. (Quanta - Kuvanta) ların, yahut, parçalanmayan enerji vahdetlerinin Bilgiye girmesi; (Devamlı) nın alanı olan (Kozmoz - Kâinat) ta tam rakamlara birinci sınıf bir rol verdi. (Relativité - İzafiyet) denilen o olağanüstü (kemiksiz mahlûk), en yüksek yumuşaklık ve umumiyet derecesine daha yeni çıkarılmış idi ki (Kuvantum) meydana çıktı ve onun sihir ve füsununu bozdu. Fakat, öyle iken, bunların ikisi de yaşıyor birbirine yardım ediyor, birbirile evleniyor ve, artık kendsinden vazgeçilemiyen bu garip yaratık, asrî ilmî tefekkür (pandemonium) unun (heyeti umumiyesinin) garip bir manzarasıdır.

(Arkası var)

**Mustafa Hakkı AKANSEL**

## KIZ KARDEŞİM
## Hatice Rüknet için

*Kalmadın sade sen öksüz, teninin öldüğü gün;*
*En güzel, en iyi şeyler de yetim olmuşlar:*
*Renginin bir kanayan kabri kesilmiş güller,*
*Sesinin bir kararan türbesi olmuş kuşlar..*

*Ruhunun gittiği âlemlere gitsin de teni,*
*Güzel'in hüznü kuşatsın iyinin matemini*

**Mithat Cemal KUNTAY**

## SERHAT HİKÂYELERİ:

# Başını Vermiyen Şehit

### Yazan: Adnan Giz

— Bana kıymetli kütüphanesini açan Bürhan Güleryüz'e saygılarımla. —

Ömer Seyfettin merhumun bir hikâye tarzında canlandırdığı bu meşhur kahramanlık menkıbesi ilk defa Grijgal Kadısı tarafından manzum bir destan halinde yazılmıştı. Bugün tamamı mevcut olmıyan bu destanın ancak 95 beytini Peçevi, tarihinin birinci cildine almıştır. Serhat gazileri arasında asırlarca söylenen bu ulvi kahramanlık destanını ben sadece tarih çerçevesi içinde yaşatmaya çalıştım.

*

1554 yılında Muhteşem Süleymanın İran seferile meşgul olmasını fırsat sayan Nemçe çeteleri yeniden serhat boylarını izaca başlamışlardır. Sınırdaki reaya köylerini basan, yolcuları ve ticaret kervanlarını vuran bu çapulcular, Türkler tarafından takip edilince derhal kaçıyor ve metanetiyle şöhret bulan Kapoşvar kalesine kapanıyorlardı. Savaş meydanının gün görmüş yiğitlerinden Budin Beylerbeyi Toyfun Paşa bu çetelerin kökünü kazımak için evvelâ Kapoşvar kalesini almaya karar vermişti. Budin eyaletine tâbi bütün sancak beylerine kararını bildirerek derhal sefere çıkmalarını emretti. Serhaddin en namlı ailelerinden biri sayılan Yahya Paşazadelerden Üstûni Belgrad (Stuhlweisenburg) beyi Arslan Bey, Estergon beyi Ahmet Bey, Noygrad beyi Süleyman Bey, Seksar (Szekszard) beyi Sinan Bey, Hatvan beyi Mehmed Bey, Şemontorna beyi Nasuh Bey, Grijgal beyi Ahmed Bey maiyetlerindeki bütün timar erbabı ile azepleri ve akıncıları toplıyarak Kapoşvara hareket ettiler. Bugün isimleri dahi unutulmuş olan bu serhat beyleri çocukluk çağından, şehit oldukları veya yürümekten âciz kaldıkları ana kadar, akından akına koşan ve hayrete şayan bir tevazu perdesi altında efsane kahramanlarının hayatını yaşıyan gerçek yiğitlerdi.

Ah! Türk tarihinin en mühim, en hüzünlü fasılları zaptolunmamış ve zaman nehrinin taşkın suları içinde akıp gitmiştir. Saray ve İstanbul hayatını tasvir için ciltler dolduran Osmanlı müverrihleri, eğer bir serhat beyinin mufassal ve tam hayatını, hattâ hiç bir hayal unsuruna el atmadan yazmış olsalardı, bugün en mükemmel bir kahramanlık romanına sahip olurduk. Budin beylerbeyi muhasaraya başlamak üzere önden bir miktar asker göndermişti. Düşman askeri kaleden çıkarak öncüleri hırpalamak istemiş, fakat bu bir avuç Türkün savleti karşısında bozularak tekrar kaleye kapanmıştı. Bu sırada civarda bulunan Sendikap kalesindeki asker ve ahali Kapoşvar'a kaçmıştı. Türkler kaleyi kuşattıktan sonra Şikloş'dan getirdikleri Balyemez toplarını metrislere yerleştirerek, gece, gündüz Kapoşvar burçlarını dövmeye başladılar. Muhasaranın 9 uncu günü şiddetli bir yürüyüş yapıldı. Çok kanlı bir boğuşmadan sonra dış kale alınarak kule ve burçlara bayraklar dikildi, ezanlar okundu ve kalede bulunan bir çok İslam esirleri kurtarıldı. İç kaleye sığınan müdafiler kefenlerini boyunlarına dolayarak teslim oldular. Bundan sonra Budin paşası Kartona ve Bobofça kalelerini almaya yürüdü. Fakat Türklerin geldiğini duyan muhafızlar hisarları boş bırakıp kaçmışlardı. Daha sonra, Kanuni Süleymanın daima dikkatini çeken ve ancak o hayata gözlerini yumarken zaptolunan meşhur Zigetvar kalesi kuşatıldı. Zigetvar ve Egri, serhat beylerinin bütün hücumlarına karşı koyan, düşmanın en kuvvetli iki istinat noktasıydı. Fakat bu sırada şiddetli bir kış bastırdığından muhasaranın gelecek yıla bırakılmasına karar verildi. Bütün beyler —bu arada Grijgal beyi Ahmed Bey de— askerlerile beraber Budine döndüler. Ahmed Bey Grijgal'deki eli silâh tutan Türklerin hemen hepsini beraber götürmüştü. Palangada yalnız yüz on dört erkek kalmıştı. Bunların çoğu ihtiyarlarla henüz çocuk denecek çağdaki genclerdi. Zigetvar kalesi Grijgal'e ancak yarım mil mesafedeydi. Türk ordusu altı menzil öteye gittikten sonra Zigetvar muhafızı Karaçin yanıbaşında hemen bomboş kalan bu Türk palangasını zaptetmeye karar verdi. Bir gün ani olarak kumandasındaki binden ziyade askerle Hisarı kuşattı. Palangadaki gün görmüş serhat gazileri bu baskın karşısında hiç şaşırmadan müdafaaya çekilmiş ve derhal diğer Türk hisarlarına haber vermek için işaret toplarını atmışlardı. Grijgal Kadısı muhasaranın ilk safhasını şöyle anlatıyor:

**İçinde baş olan kâfir beyine**
**Karaçin derler idi ol lâine;**
**Çıka geldi hisar üstüne bir gün.**
**Grijgal'e edip kasdın diğer gün.**
**Yakındır aralık, sorsan eğer bil**
**Zigetvara var ola bir yarım mil**
**Haber toplarını attık feravan**
**Ki yani ideyüz İslâma ilân.**
**Veliy az idi gaziler begayet,**
**Ola derdik hemen Haktan inayet.**
**Yüz on dört âdem idik anda ey can!**
**O demde hazır olan ehli iman**
**Gelen kâfir veliy binden ziyade**
**Kimisi atlu, kimisi piyade.**
**Çıkıp taşraya çün yok cenge çare.**
**Kapuyu bağladık girdik hisare!**

Karaçin evvelâ bir zabit göndererek palanganın vire ile verilmesini teklif etmiş ve bütün muhafızların sağ salim çıkıp gitmelerine müsaade edeceğini yeminlerle bildirmişti. Gaziler bu teklifi müzakere için mühlet istediler. Sonra, toplanıp konuştular. Herkes aynı kararda birleşiyordu: Palangadan çıkıp savaşmak!

Kararlarını Kadıya bildirerek: «—Kapıyı aç cenk edeceğiz!» dediler.

**Danışak eyledik ol demde vafir,**
**Çıkıp cenketmeyi reyettik âhir.**
**Adûye varmada etmezler ihmal,**
**Kamusu hazır oldu geldi filhal.**
**Çün hazır oldu anda cündü İslâm**
**Kapı açılmağa ettiler ikdam**
**Kulun hem kadi idim ehli dine,**
**İmam idim mücahit zümresine**
**Dediler, kapuyu lutfidüp açgel**
**Dahi kalbindeki havfı bırak gel!...**
**Çıkalım işte hazır elde ilâm,**
**Kılalım bu gazaya sây-ü-ikdamı!..**

Fakat Kadı kapıyı açmakta tereddüt ediyordu Zihninde derin bir düşünce vardı. Gazilerin ısrar ettiğini görünce ortaya çıktı, yüksek sesle:

— Ey meydan erleri! -dedi- Gazi Padişahımız Sultan Süleyman Han aşkına bir dakika kulak verip beni dinleyin! Benim muradım sizi gazadan menetmek değildir. Bugün gazaya can ve baş feda olsun. Bahusus yarın Kurban bayramı değil mi? Bugün de hem cuma ve hem arifedir. Şu anda bütün Hacılar Arafatta ve bütün müminler camilerde, mescitlerde bizim gibi gazilerin, mücahitlerin muzaffer olması için can ve yürekten dua ediyorlar. Münasip olan şudur ki:

**(Devamı 10 uncu sahifede)**

## Son zelzele dolayısile:

# Anadolu Zelzelelerinin TARİHÇESİ

Yazan : Enver Behnan ŞAPOLYO

◆◆◆◆◆◆◆◆

Anadoluda pek eski zamanlardanberi zelzeleler vukua geldiğini Anadoluda bulunan yanardağ kraterlerinden öğrenmekteyiz. Tarihin hemen her devrinde Anadoluda hareketiarzlar vukua gelerek bir çok medeni şehirler harab olmuştur. Orta ve yeni zamanlara ait zelzeleleri ise bir takım eserler kaydetmişler, bu tabii âfetleri bu eserlerden öğrenmekteyiz.

O halde Anadoluda bu hareketiarzlar neden vukua gelmektedir? Jeologlar arz üzerinde iki büyük zelzele mıntakası kabul etmektedirler. Bunlardan birincisi, Büyük Okyanus mıntakasıdır. Buna Japonya da dahildir. İkincisi ise Akdeniz mıntakasıdır. Bu mıntakaya garbî ve şarkî Anadolu dahildir.

Akdeniz mıntakasında hâsıl olan iştikak, yani yarıklara üçüncü zamanda teşekkül eden Alp iltivaları sebep olmaktadır. Toros dağları hâlâ yükselmesine devam etmektedir. Buna mukabil Ege mıntakasında Anadolunun garbı, yani İzmir ve havalisi ağır, ağır denize doğru batmaktadır. Bu sebeplerden dolayıdır ki Anadolunun alt tabakalarında çukurluklar hasıl oluyor. Zaman zaman bunlar çökerek, tektonik zelzeleler meydana gelmektedir. Bu çöküntüler üç mıntakaya ayrılmaktadır. Birincisi Ilgaz, Bolu, Adapazarı; İzmit ve Marmara havzasıdır. İkincisi ise Ege mıntakasıdır. İzmir, Torbalı, Dikili; Denizli taraflarıdır. Üçüncüsü daha büyük bir inşikak hattı olup şarkî Anadoludur. Buranın merkezi de Erzincan, Sivas, Tokat taraflarıdır. Erzincanda vukua gelen zelzeleler erogemetik, tektonik zelzelelerdir. Erzincanda olan zelzeleler pek şiddetli olmaktadır. Çok kere dokuzuncu dereceye kadar çıktığı tesbit edilmiştir.

Zelzeleler (12) dereceye ayrılmaktadır. Birinci derece, pek hafiftir. Ancak bu zelzeleyi sismoğraflar kaydedebilmektedir. 2, 3, 4 üncü zelzeleler ise masa üzerindeki tabak, tabla ve saksı gibi eşyanın hafifçe sallanmasile hissedilebilir. 5 inci derecede her şey sallanır ve korku doğurur. 6 ncı derecede sarsıntı daha fazla olup, daha çok korkulur. Evlerde bulunan eşyalar yere düşer. Avize ve elektrik lâmbaları mütemadiyen sallanır. Halk sokaklara dökülür. Evlerine giremezler. Arzda çatlaklıklar hâsıl olur. 7 nci derecede kuvvetli olup, evlere oldukça zarar verir. Bir çok evler yıkılır. İnsanlar telef olur. 8 inci derece tahrip edici zelzeledir. Ağaç kökleri sökülür, duvarlar yıkılır, bacalar ve minarelerden eser kalmaz. İnsan telefatı da olur. Dokuzuncuda ise her taraf altüst olur. Münferit binaların hemen hepsi çöker. Şehirler bir harabeye dönerler. Sular kaybolup, kaynar sular hâsıl olur. Yarıklar meydana gelir. İşte 27 birincikânun 1939 salı gecesi vukua gelen Erzincan zelzelesi 9 uncu dereceden idi. 23 bin kişinin ölümüne sebebiyet verdi. Bazı köyler tamamen arzın içine gömülerek kayboldu. Erzincan tamamen yıkıldı. Sular kayboldu. Yerin altından gürültüler işitildi


TÜRK EDEBİYATINDA

*Aşk şiirleri*

Toplıyan: DÜNDAR AKÜNAL

Başlangıçtan bugüne kadar Türk edebiyatının iki yüzden fazla en güzel şiirini bir araya toplıyan bu antoloji

ÇINARALTI NEŞRİYATI

arasında çok nefis bir şekilde pek yakında çıkıyor!


10 uncu derece ise imha edici bir zelzeledir. Bütün binalar bir anda çöker. Demiryolları birbirine karışır. Çok büyük yarıklar hâsıl olur. Dağlardan kayalar yuvarlanır. 11 inci dereceye (Katastirof - belâ) adı verilmektedir. Ufak bir şey kalmaz. Köprüler yıkılır, rıhtımlar ise tamamen mahvolur. Denizlerde büyük dalgalar hâsıl olur. Korkunç yarıklar meydana gelir. Nehirler yatağını değiştirir. Kaynar sular çıkar. 12 nci dereceye (büyük belâ) arzın âfeti derler ki, bu mıntakada kıyamet kopar. Beşerden hiç bir eser kalmaz. Her tarafı bir tûfan-ı belâ kaplar. Arzın yüzü bambaşka bir şekil alır. Yahut bu mıntakayı sular kaplar ve yahut büyük bir yanardağ hâsıl olur. Bu 12 nci derece zelzeleler neticesinde ormanlar yerin altına girerek maden kömürü olmuştur. Canavar hayvanlar yer altında kalarak bize vücutlarının tahallülünden petrol meydana getirmişler. Modern çağ insanları büyük belâdan, milyonlarca yıl sonra istifade etmektedirler. Makineleşen bir maddî dünya doğmuştur. Şimdi bu kuvvetlerle göklerde, deniz altlarında, yer üstünde savaşmakta devam ediyorlar. İşte tarihin birinci zamanındanberi Anadolumuz bu 12 nci dereceye kadar muhtelif zelzelelere sahne olmuştur. Orta Anadolu bir deniz iken yüksek bir yayla olmuş, Yunanistanla İzmir havalisi birleşik iken Ejeit kıtası çökerek Ege denizi hâsıl olmuş, Toroslar yok iken birdenbire yükselmiştir.

Anadoluda ilk medeniyet kuran Hitit Türklerinden beri zelzeleler bu mıntakada olmaktadır. Anadolunun en güzellik mâbudesi (Sibel) hareketi arzların çokluğundan bir zamanlar (Zelzeleler mâbudesi) olmuştur. Binlerce insan bu mâbette yalvarmışlar, zelzelelerin durmasını ondan istemişlerdir.

Anadoluda İyon medeniyetinin meydana getirdiği muntazam ve medenî şehirler hep zelzeleler yüzünden mahvolmuştur. Yoksa kavimlerin hücumile bu şehirler harap edilmemiştir.

Bergama, Milet, Efes, Denizlideki Hiyeropolis, Laodikya, Sard şehirleri zelzelelerin kurbanıdır. Bu şehirlerin harabeleri o gün bırakıldığı gibi aynen durmaktadır. Hareketi arzlardan sonra da bu şehirlerde sârî hastalıklar olduğundan bu insanlar bu şehirleri tekrar tamir edememişlerdir. Ancak zelzelelerin en az tesir ettiği alt kayalardan müteşekkil dağlara çekilmişler, şehirlerini bu dağların tepelerinde ve yamaçlarında kurmuşlardır. Ankara şehri buna en canlı misaldir. Bu dağ şehirleri zelzeleden ve her türlü âfetlerden insanları masun kılmıştır.

Erzincan Asyaya giden kervan yolu üzerinde bir vâdide kurulduğundan bu zelzele mıntakasını halk bırakamamıştır.. Erzincan zelzeleleri hakkında tarihlerimizde

pek çok kayıtlar vardır. Marko Polo 13 üncü asırda Erzincandan geçerken bu şehrin hareketi arzdan harap olduğuna şahit olmuştur. 11 inci asırdan 18 inci asra kadar Erzincanda tam (20) büyük zelzele ve yüzlerce hafif zelzele kaydedilmiştir. Selçukiler, yâni İkinci Kılınç Arslan zamanı olan 1160 tarihinde vukua gelen bir zelzeleden (12) bin kişi ve yine 1268 tarihinde bir zelzeleden (15) bin kişi, İkinci Gıyasettin Mesud zamanı olan 1287 de ise binlerce insan Erzincanda mahvolmuştur.

Fatih Sultan Mehmet'in İstanbulu zaptından dört yıl sonra 1457 senesinde Erzincanda büyük bir zelzele olarak (32) bin kişi mahvolmuştur. Fatihin ölümünden bir sene sonra yani Beyazıd-ı Veli ile Cem vak'ası sıralarında 1482 yılında yine bir zelzele olarak bu zaman da (3) bin kişi öldü. İki sene sonra 1584 de tekrar Erzincanda bir hareketi arz olarak, bu zaman da (15) bin kişi daha mahvolmuştur. Rusların Kırımı işgalinden bir sene sonra yani 30/Temmuz/1784 tarihinde tekrar bir hareketi arz olarak (5) bin kişi daha ölmüştür. Bu kadar âfetlerden sonra Erzincan yine kurulmuştur. Sebebi ise bir kervan yolu üzerinde bulunmasından ileri gelmektedir. Son hareketi arzda 1939 da (2?) bin vatandaş kaybettik...

İstanbul zelzeleleri hakkında da Bizans ve Osmanlı müverrihleri son 1500 sene içinde şu zelzeleleri kaydetmişlerdir. İstanbul şehrinin yeni kurulmuş olduğu devirlerde (358) de bir zelzele olarak, Sarayburnundaki mâbetler ve saraylar yıkılmıştır. 398, 402 de yine bir zelzele daha olmuştur. 865 de ise bütün heykeller ve âbideler yıkıldı. 869 zelzelesi uzun sürerek halk şehrin dışına çıkmıştır. 1010, 1034, 1037 de ise zelzele çok büyük olup açlık başlıyarak halk İstanbuldan hicret etmiştir.

Orhan Gazi zamanında 1356 senesinde Gelibolu da bir zelzele olmuştu. Bu esnada Gelibolu kalesini muhasara etmiş olan Türk askerleri, Bizanslıların kaleden dışarı fırlamaları üzerine, kaleyi zaptetmişlerdi. Bizans İmparatoru (II. Andranikos) damadı Orhan Gaziye : — Niçin kaleyi zaptettiniz? diye haber göndermesi üzerine Orhan Gazi de cevap olarak: — Zelzele oldu. Sizinkiler kaleden kaçtılar. Askerlerimiz de içeri girdiler. Görüyorsunuz ki, Tanrı sizi dışarı atıyor. bizi de kaleye sokuyor... demiştir. Türkler tabiî âfetlerden de istifade etmesini bilen cesur askerlerdi. İkinci Beyazıt zamanı olan (1509) da bir zelzele neticesinde kuleler ve kaleler yıkıldı. 1592, 1698. 1712 de yine zelzeleler olmuştur. Lâle devrinde yâni 1728 de İstanbulda bir zelzele olup, birçok evler yıkılmıştı. Halk sokaklarda ve kırlarda kalmıştı. (1763) III. Mustafa zamanında yine bir zelzele olup, Fatih ve Beyazıt camilerinin kubbeleri çatladı ve birçok evler yıkıldı.. Yine üçüncü Mustafa zamanında bir kurban bayramına tesadüf eden hareketi arz pek müthiş olmuştu. Binlerce halk enkaz altında kaldı. Abdülhamit zamanında 1894 de beş gün süren bir zelzele daha olmuştur. İstanbulda bir çok evler ve bu arada Kapalı çarşı da yıkıldı. Buna halk büyük hareketi arz der... 1916 da Şarköy, 1916 da Balıkesir, son senelerde Torbalı, Kırşehir, Dikili ve Tercanda ve yine 1939 da Erzincan zelzelesinde 23 bin kişi öldü. Bundan mâda 18/Haziran/1943 pazar günü Adapazarı ve yine bugünlerde 27 inci teşrin 1943 cumartesi gecesi bir buçukta Çorum, Ilgaz ve civarında bir hareketi arz olarak (600) den fazla vatandaşımız öldü ve evsiz kaldı. Demek ki hareketi arzlar Anadoluda mütemadiyen olmaktadır. 20 birinci kânun 1348 de bir dağ kaymasından Fillâk da (5) bin kişi, 1693 de Sicilya hareketiarzında (60) bin kişi, 30/birincikânun/1730 da Yeoldo zelzelesinde (137) bin kişi. 5/kânunuevvel/1783 de Kalabriya çatlaklıkları yüzünden 100 bin kişi, 4/şubat/1797 de Kitto'da çatlaklıklar ve çamur fışkırmasından (40) bin ki-

(Sonu 14 üncü sahifede)

## Oy! = Rey

Davul oldum gümbür gümbür çalındım,
Kara bağrım dayanmadı, delindim.
Birdim üçe, üçtüm beşe bölündüm
Kalkan oldum mızraklaşan derde oy!
Deyin dostlar Lokman hekim nerde oy!

*

Dört tarafım dört duvarla çevrili,
Dört ufkumdan dört fırtına savrulu.
Deli gönül kebap olup kavrulu.
Kalkan oldum mızraklaşan derde oy!
Deyin dostlar Lokman hekim nerde oy!

*

Şaha kalktı, zaptedemem içimi
Soğuk mevsim tel tel sardı saçımı.
İşlediysem, bilemedim suçumu.
Kalkan oldum mızraklaşan derde oy!
Deyin dostlar Lokman hekim nerde oy!

*

Bulut oldum dokuz dağı dolandım
Yağmur oldum gözlerimden elendim.
Yere düştüm yerde toza belendim.
Kalkan oldum mızraklaşan derde oy!
Deyin dostlar Lokman hekim nerde oy!

*

Bir kopuzun, nağmesi yok, teli yok.
Kopmuş dalım elvan elvan gülü yok.
Acıların benden öte yolu yok
Kalkan oldum mızraklaşan derde oy!
Deyin dostlar Lokman hekim nerde oy!

*

Turna idim kanatlarım kırıldı
Irmak idim akan suyun duruldu.
Şu ana dek bana keder yâr odu.
Kalkan oldum mızraklaşan derde oy!
Deyin dostlar Lokman hekim nerde oy!

FEZAİ

## SERHAT HİKÂYELERİ:

# Başını Vermiyen Şehit

(Baş tarafı 7 nci sahifede)

Biz de evvelâ namazlarımızı kılalım, gözlerimizin yaşını döküp dua edelim ve birbirimizle helâlâştıktan sonra gaza meydanına atılalım! Kalanlarımız gazi, ölenlerimiz şehit olsun dünyada iyi nam ile anılalım ve ahirette de Hazreti Peygamberin bayrağı altında toplanalım!

Bu ulvî sözleri bütün gaziler sevinçle kabul etmişlerdi. Öğle namazına kadar beklediler. Bu sırada düşmanı, onların vireyi konuştuklarını sanıyordu. Cuma namazını kıldıktan sonra kapıları açarak iki koldan düşmana saldırdılar. Kolların başında döğüşen iki kahraman vardı:

Deli Mehmed ve Deli Hüsrev!

Tanrıya ulaşmak istiyen kullar bu yüce hedefe muhtelif yollardan yürürler. Kimi zâhiren basit, sade bir hayat yaşar ve ancak muhteşem bir iç âleminin derinliğinde olmaya ve ermeye çalışır. Kimi ibadet yolunu kâfi bulur. Kimi dünya işinden elini, eteğini çekerek çileye çekilir. Eski çağlarda bir kısım Allah insanları daha vardı ki onlar kaydı hayat şartile gaza kuşağını kuşanır, savaştan savaşa koşarak daima ilk saflarda dövüşür, zâhiren şen, lâkayt, hattâ yarı mecnun bir hal takınır, fakat hakikatte gerçekten çılgın bir arzu ile gayelerine bağlanarak cenneti yalnız kılıçların gölgesinde ararlardı. İşte, Deli Hüsrevle Deli Mehmed görünüşte kaygusuz ve levendane bir hayat yaşıyan, fakat hakikatte ilâhî bir gayeye gönül bağlıyan o gazi yiğitlerdendi.

Grijgal arslanları imanlarından hız alan bir kudretle düşman saflarını yararken birden uzaktan top sesleri duyuldu. Civar kalelerdeki Türkler baskın haberini almış, geliyoruz diye işaret topları atıyorlardı. Biraz sonra doludizgin gelen atların nal sesleriyle bir toz duman koptu. Geriden imdat geliyor sanan düşman askeri bozulup kaçmaya başladı. Şimdi Grijgal gazileri taze bir şevkle düşmanı kovalıyor, derinden derine gaza zevkini tadıyorlardı. Bu hâdise vukubulmadan ve düşman henüz bozguna yüz tutmadan Kadı, Deli Mehmedin şehit olup düştüğünü gözile görmüştü. Mehmedi yere seren düşman askeri hemen bıçağını çıkararak namlı kahramanın başını gövdesinden ayırmış ve atına atlıyarak o zafer ganimetini Zigetvar'a götürmek istemişti. Kadı, gördüğü müthiş manzarayı yemin ederek şöyle anlatıyor:

**Savaş ederlerken ol gazâda**
**Deli Mehmet şehit oldu orada**
**Kuluna bir acep hal oldu vâki**
**Değildir vakıa hah bu ki vâki**
**Değilim Hak bilir bu sözle kezzap!**
**Bilhassa Mustafa ve âl-ü-ashap**
**Şehit olan deliyi gördüm andan**
**Kesildi başı ve ayrıldı tenden**
**Kesen kâfir başın aldı eline**
**Götüre yani kim kendi eline**

Deli Mehmedin şehit düştüğünü Kadıdan başka bir de Deli Hüsrev görmüştü. Elinde palası etrafını saran düşmanla boğuşurken yan gözle arkadaşının mübarek nâşına bakıyordu. Düşman askerinin kestiği başı alıp ata atladığını görünce birden kendini kaybederek müthiş bir nârâ urmuş:

«— Ne yatarsın Mehmet! Başın gidiyor, canını verdin, başını verme!» diye haykırmıştı.

**Deli Hüsrev görüp haykırdı dedi:**
**«Ne yatarsın, başını aldı gitti!**
**Revadır canı verdin, kıyma başa!»**
**. . .**
**Acib hal oldu ve özge temaşa:**

O zaman gerçekten çok acib bir hal, müthiş bir şey oldu. Başsız şehit sür'atle ayağa kalkarak düşman askerine doğru koştu. Askeri bir vuruşta yere serdikten sonra düşen başını koltuğuna aldı ve artık yorulmuş bir kahraman gibi hemen oraya devrildi, kaldı.

**İşit bu hikmeti, bu sırrı razı**
**Kesik başlı şehit olan o gazi**
**Heman fevri yerinden durdu, geldi**
**Elile ol laîni urdu, çaldı.**
**Yıkıldı düştü attan, baş elinden.**
**Ne baş kaygusudur kaldı yolundun.**
**O gazi aldı başın düştü, yattı.**
**Ne kimse gördü ânı, ne işitti.**

Grijgal Kadısı olduğu yerde donup kalmıştı. İnsan şuurunun hiç bir zaman ihata edemiyeceği bu müthiş hâdise karşısında âdeta bütün duygularını kaybetmişti. Deli Hüsrev ise sevinç içinde: «— Şu civanın yaptığına bak!» dive ona yoldaşını gösterivordu. Kadının hâlâ kendine gelmediğini görünce omuzlarından tutarak şiddetle sarsmış: «— Sana ne oldu? Haydi gazâ kılsana!...» diye bağırmıştı... Kadının taş kesilen gövdesi o zaman tekrar canlandı ve silâhını kaptığı gibi tekrar meydana atıldı.

**Görüp bu hali Husrev etti tahsin**
**Çağırdı kim: «Yürün ak, ay cilâsın!»**
**İşaret kıldı hem bu natuvana:**
**«Ne halet olduğun gör ol Civana!»**
**Kurudum, kaldım, orda sanki bican**
**Bakıp bu ibrete nalan-u-hayran**
**Kakıldı bana dedi: «Noldun ey can?**
**Ne dursun gâzâ kıl hey Müslüman!»**
**Onun sözüyle geldi bana kuvvet.**
**Ol esnada aduv buldu hezimet.**

***

Gaziler son düşman askerlerinin ardından harbelerini atarken artık akşam karanlığı etrafa çökmüştü. Düşman acı bir hezimete uğramış, kaçan kaçmış, kaçmıyan cezasını bulmuştu. Münadiler «artık hisara dönün!» diye bağırıyor, gaziler kimi kan ve yara içinde kimi yorgun ve perişan, fakat hepsi vazifesini yapmış insanların o kaygusuz edasile kaleye dönüyorlardı. Hava tamamen kararmadan ölüler sayılmış ve Türklerden ancak on dokuz kişinin şehit düştüğü görülmüştü. Düşman ise 64 ölü bırakmış, daha birçok ölü ve yaralıyı alıp götürmüştü. Gaziler, şehit yoldaşlarının nâşlarını bir araya toplayarak gömdüler. Bu arada kesik başı kollarının arasında yalan Mehmedi bulup gömmüşlerdi. O gömülürken, Grijgal Kadısı tekrar gördüğü emsalsiz hâdisenin tesirine kapılmış ve herkes çekildikten sonra başını vermiyen şehidin mezarına kapanarak saatlerce hummalar ve rüyalar içinde orada kalmıştı. Nice sonra ötekiler gelerek «haydi kapılar kapanıyor içeri gel!» diye onu çağırdılar. Kalktı, sarhoşlar gibi sendeliyerek içeri girdi. İçeride gazilerin kimi yarasının tesirile inliyor, kimi şehit olan yoldaşına ağlıyordu. Gözleri Deli Hüsrevi aradı. O kaygusuz kahraman tenha bir köşeye çekilmiş, bir yandan atını kaşıyarak bir türkü mırıldanıyordu. Kadı adını söyledi. O «Lebbeyk sultanım!» diye çıkageldi. Göz göze geldiler. Daha Kadı o bahsi açmadan Hüsrev: «— O civanın zevkini gördün mü?» diye sordu ve sonra hâlâ titriyen esrarı biraz çözmek istedi:

«— Onların bu gibi halleri çoktur ve gözlüye gizli yoktur.» dedi, lâkin daha fazla konuşmadı, sustu.

Deli Hüsrev, gördüğü hâdise karşısında bir an dahi hayrete düşmemiş, bir an dahi titrememişti. Kaygusuz ve aptal Hüsrev, âlim, gün görmüş Kadıya nazaran çok şey biliyor; Deli Hüsrev perdenin ardını görüyordu. Kadı sadece saf, temiz, itikadı tam bir şeriat insanıydı. O Allahın yap dediğini yapar, yalnız görünüşe göre hüküm verir ve hiç bir zaman görünmesi mümkün olmıyanı görmek istemezdi. Fakat görünmesi mümkün olmıyan bir gün Deli Hüsrevle beraber ona da görünmüş ve Kadının mantık ve bilgi nizamı yerinden oynamıştı. Hergün Deli Mehmedin kabrini ziyaret ediyor, saatlerce orada kalıyor, başını vermeyen şehidin hayali gece gündüz gözünden gitmiyordu. Gördüğü müthiş hâdise artık Kadının dar düşüncesini eziyor, mânevî varlığının imkân hudutlarını zorluyor, Grijgal Kadısı o müthiş sırrın ağırlığı altında hergün biraz daha eziliyor, çökü-

(Sonu 15 inci sahifede)

# TENKİT

# BATAK

## Yazan : Ali Ferhan OĞUZKAN

Son senelerde dallarını gittikçe telif bahçesine uzatan tercüme modası, okuyucularda «bunun sonu ne olacak!» diye tereddütler husule getirirken, taptaze yeni yerli bir eser karşısındayız: Batak.

Baltacıoğlunun bu eserine, tercümeden bıkan zevkimin çeşni değiştirmesi için sarılmadım dersem, belki biraz da yalan söylemiş olurum. Gerçekten isimleri, kitapçı dükkânlarından, sanat ve fikir caddesi olan Ankara yokuşuna buram buram dökülen ecnebi eserleri aarsında bir Türk eseri ile karşılaşmak insana sevinç veriyor.

Batak nedir? Bu soruya cevap aramalıyız. Zira, ben onu, sanat çenberinin dışında kalacak hususiyetlerle dolu,hattâ o hususiyetlere kurban gitmiş buluyorum.

Baltacıoğlu önsözde şöyle diyor: «Batak nedir? Bir roman mı? Bir hikâye mi? Bir essai mi? Yoksa hiç biri değil de ilmî veyahut felsefî bir etüd mü? Batakta yaşıyan insanlar bizimkiler, gerçekten gelenler mi? Yoksa kafamın içindeki insanlar mı? Bataktakiler olmuş, olagan şeyler mi? Yoksa tasarlanmış, uydurulmuş şeyler mi?) «Batak» ı yazan bunların hiç birine cevap verecek halde değildir. İnsan işlerinin değeri kendinden önce kestirilemez ki sahibi de eserine değeri önceden verebilsin! Eserin değerini verecek olan yalnız, cemiyettir. Bütün acziyle ve bütün kuvvetiyle eserimi cemiyete veremiyorum. Bakalım onun zalim mahkemesi ne karar verecek?»

Bu kadar çok sual soran ve en sonunda cemiyetten zalimce cevaplar bekliyen müellife ve esere, cemiyet geniş sabriyle neler hazırlıyor?

Evvelâ Batak iç örgüsüyle nedir?

Mevzuu, bir zincirin halkaları gibi alırsak başta Âdem ile Havva efsanesi vardır: Âdem oğlunun bir eğe kemiği noksandır. Bu noksanlıktan erkeği bütünleştiren kadın, Havva meydana gelmiştir. Her erkek, doğuştan ölünciye kadar bu eksik parçasını aramakla uğraşır. Onu bulur veya bulmaz. Bu uğurda yaptığı mücadeleye aşk için yapılan mücadele denir. Hakikî aşk, erkeğin eğe kemiğini bulup yerine koyması, yani bir dişi ile bütünlenmesidir.

Kitabı yazan, evvelâ Freuyd'ün nazariyelerini prensip olarak kabul etmiştir. Hayatın tek hedefi cinsî ilcalardır. Onun hayatımızdaki tezahürleri gizli veya açık olabilir. Lâkin mutlak hâkimiyetini kabul zarurîdir.

O kadar ki müellif Âdem'in yerine koyduğu Ahmedi, bize yalnız yaptığı bu cins fiillerle gösteriyor. Ahmet ressamdır; resimdeki kültürü ne derecededir? Kimleri seviyor? Resimde yapmak istediği nedir? Bilmiyoruz. Hakkında bilebildiğimiz, onun, Kuğu kuşları ve Batak diye, yalnız adları malûm iki tablosu olduğudur.

Ahmedin babası ve annesi ile hocası Tahsin efendiye ait satırlarda da ben, daha fazla şahsî bir isteğin kokusunu duydum. (Esasen muharrir bir çok yerlerde, senelerdir müdafaasını yaptığı *millî kültürü* alâkadar eden pratik yaşayış çevrelerini ve vasıtalarını ideal bir şekilde anlatmaktan kendini alamamıştır). Turşudan bahsetmek için Ahmedin babasını turşucu yapmak, serviden bahsetmek için vesileler yaratmak veya yaratmadan vaızlar vermek, Batak'ı teferruatı bakımından «Türke doğru» kitabının zeyli gibi gösteriyor, o hissi veriyor. Ve, bu teferruatın bu suretle kullanılışı eserin sanat değerini azaltıyor, fakat ditaktik değerini tamamlıyor.

İnayet Gülsever, Yunan profilli kadın, Aliye, ressam Melâhat, Aydın, Seza, Zehra; hepsi Ahmedin eğe kemiği sandığı kadınlar veya kızlardır. Zehraya kadar olanları — ki kitabın birinci bölümünde yaşarlar — Ahmedin aşk tecrübeleridir.

İnayet, Ahmedin on sekiz yaşında iken tanıdığı, resme istidatlı bir kızdır. Ahmedin daha ziyade fizik bünyesine hayrandır. Onun biricik ümidi de mesut bir yuva kurmaktır. Lâkin, Âdemin soyundan gelen Ahmet, yaşının bu delikanlılık çağlarında, daha ziyade hadsiz ve hesapsız bir sevme isteğiyle tutuşuyor.

**(Lûtfen sahifeyi çeviriniz.)**

### Bir damla su ver!

A. YÜKSEL'E

Yanıyor susuz bağrım
Dinmiyecek bu çağrım,
Bir aşktır, bütün ağrım
Bana bir damla su ver..

Bu kadar yakmak neye?
Yanarım biteviye.
Yak iyiden iyiye,
Bana bir damla su ver..

Yaklaş bana güzelim,
Ben başkasına elim...
Bak kuruyan bir selim
Bana bir damla su ver...

Hayat sensiz yabancı;
Sensiz her şey yalancı,
Yetsin artık bu acı...
Bana bir damla su ver

Yanıyor susuz bağrım,
Dinmiyecek bu çağrım;
Bir aşktır, bütün ağrım
Bana bir damla su ver.

Recep Hayri BİLEMEDİK

Aliye bir tarla kıyısındaki yabanı çiçek gibi sevilmekten korkan, vahşî bir kadındır. O, Ahmedi beğeniyor: Bütün kadınlar gibi... Fakat onu severse sonunun yangını gözlerini korkutuyor. Ahmet bu kadında da beklediğini, aradığını bulamamıştır.

Melâhat, Ahmedin önüne şehvet ve arzudan yoğrulmuş bir küre gibi yuvarlanıverir. Sevme tecrübesine girişen, genç erkeği, hayretle karışık maceralara sürükler. Onu, Anna adında beyaz Ruslardan artakalan bir evli kadınla tanıştırır.

Bir gün kadın Ahmede «senin için ölüyorum» deyince Ahmet şu cevabı veriyor: « — Hayır kadınım, sen beni sevmiyorsun; sen bana yalnız imreniyorsun! Sendeki, aşk değil, yalnız iştah! Sende ruh, ideal değil, mide, şehvet çalışıyor! Bende bütün görüp beğenebildiğin gövdem, boyum, omuzlarım, kollarım, kıllarım, gözlerim... Sen mükemmel bir dişisin : Ben ise bir erkek hayvan değil idealist bir insanım. Bende bu et, kemik, kıl yığınından başka sevilecek ne buldun şimdiye kadar, söyle! Bende tapındığın mânevî değerin adını söyle bakayım?.. Sen benim aygırlığımı beğeniyorsun, işte o kadar! Sen sevmiyorsun, sadece hayvanlar, aygırlar gibi birleşmek istiyorsun, işte o kadar!» (S. 55).

Ahmet bu yanardağ gibi kadından, kendini, Üsküdarın temiz, sade bir kızının, yine temiz ve sade aşkına atar. Vaktiyle ağabeylik yaptığı bu kıza karşı davranışlarında aşkın izlerini görmek zamana bağlı bir meseledir. Zaman, onu yavaş yavaş Aydına yaklaştırır. Lâkin Aydın, Ahmet kadar, birine sımsıkı bağlıdır: Neclâ. Burada cemiyetin dehlizlerine, bir genç kızın ruh bataklığına iniyoruz. Aydın, uğursuz bir tecrübenin elinde yuğrula yuğrula kızlığını kaybetmiş, bir seyirci olmuştur.

Ahmet, bu hükmü verdiren sahneyi gördüğü zaman bütün ideali alt üst olmuştur. Lâkin genç kız gayet soğukkanlı bir mektupla hayatının kara bilânçosunu genç erkeğin önüne sermekten çekinmemiştir. Ve Ahmet böylece Sezaya doğru koşmaktadır.

Seza, Ahmedin tasarladığı aşkı yaşatmıya muktedir bir kadındır. Fakat o yalnız aşkın daha çok mânevî cephesini kuvvetlendirmekten zevk alıyor. Halbuki müellifin kahramanı, yanında, mâneviyatı kadar maddiyatı istemektedir. Binaenaleyh Ahmedin da dolgun ve olgun bulunan bir dişi eğe kemiği bu romantik kadın olamaz.

Cemiyetin dikkatle toplanmış tarafları, bir kartpostal cansızlığı ile gösterildikten sonra kitabın ikinci bölümü ve Ahmedin hayatının daha çoğunu alan Zehra münasebeti başlıyor.

Zehra, Tokatlı, muhafazakâr bir ailenin kızıdır. Kendisinden otuz yaş büyük bir mühendisle evlendirilmiştir. İhtiyar mühendis, daha ilk geceden itibaren Zehra için korkunç bir mahlûk olmuştur. Onun yorgun hareketleri, insiyakî arzuları, alkol kokan vücudu genç kızı dehşet içinde bırakmıştır. Uzun evlilik yıllarında, tesirini günden güne arttıran bu hâdiseler, bu manzaralar genç kızı tedavisi güç bir ruh hastası haline getirmiştir. Anasının zoriyle İstanbula gönderilen kız, şimdi, kendisile doktor doktor geziyor.


PEK YAKINDA :

**Ağaç Kasidesi**

**HALİL NİHAT BOZTEPE**

**Pek nefis bir şekilde tabedilmiş bir cilt halinde çıkıyor.**


İşte Ahmet, onu bu günlerde Üsküdar vapurunda görmüş, bakışlarındaki garabeti hemen sezmiş, anî bir yakınlık duymuştur. Aralarındaki mektuplar genç kadın — veyahut kızın — ruhî ıstıraplarına makes oluyordu.

Zehra ve Ahmet birbrlerini deli gibi severler. Hattâ, Zehra ihtiyar kocasından ayrılacak ve Ahmetle yeni bir hayata başlıyacaktır. Bu onun yaşaması için zarurîdir. Ahmedi bundan sonra bir ruh doktoru, bir pedagog olarak görüyoruz. O, aşkını, hayvanî arzularını unutmuş; batağa batmış bir kızı oradan çıkarmak çin sarfedeceği gayretlerin çeşidini düşünen biridir. Öyle ki o bütün cemiyete karşıdır. Cemiyetin klâsik terbiye usulüne muarızdır. İnsanların aralarında kurdukları ahlâk müessesesine bigâne, hattâ düşmandır. Doktor Ali Kermen ve Coşkun Uran bu fert aksülâmelinin, biri doktor, diğeri pedagog olarak teşahhus etmiş iki örneğidir.

Her eserde onu yaratan az veya çok söz söylemek mevkiindedir. Daha ileri gidelim; —bir çok romanlarda ki böyle olması gayet tabiidir — tipler, müellifin kılıklarını ve adlarını değiştirerek ortaya koyduğu «kendi» lerinden teşekkül eder. Bunu bir roman için, bir hikâye için mahzur sayanlar bulunabilir Ben o kanaatte değilim. Yalnız bu «kendi» lerin eserde eriyip, hüviyetlerini eserin bütüniyle mezcetmeleri gerektir. Ve bu çok zor olduğu için ancak hakikî sanatkârlar bunu yaşatabilirler

Batakta rasladığımız tipler içinde Dr. Ali Kermen Baltacıoğlunun bilgi tarafını, Coşkun Uran, adı gibi onu zaman zaman coşturan pedagog tarafını belirtiyorlar. Dr. Ali Kermen, en aşağı, İsmail Hakkı kadar kitap okumuş; onun Freuyd mesleği hakkında bildiği kadar ilme sahip bir mütehassıstır. Coşkun Uran Çamlıcanın Türk mahallesinde, Türk evinde, Türk zevkinin ortasında kafasiyle yüzde yüz Türk düşündüğüne imanlı bir ruhiyatçı, bir pedagogdur. İnsan, yine muharririn kalemiyle çizilmiş bu adamın deseni yerinde Baltacıoğlunun simasını görür gibi oluyor.

Zehra bu iki mütehassısa da gösterilir. Genç kadının derdi malûmdur. Tedavi çareleri de malûmdur. Lâkin onu şüphelendirmeden istenilen kalıba dökmek... İşte bu müşküldür.

Ahmet, Coşkun Uranın tavsiyelerini yerine getirilmek için neler yaptı? Burada tatmin edilmiyoruz. Daha fazla uğraşamaz mıydı? Ahmedi bu esnada gayet hareketsiz ve donuk buluyoruz. Doğrusunu söylemek lâzımgelirse Ahmed bütün eserde, kanından canından bize bir şeyler vermiyor. Onu, biz, felsefî terimler ve cinsî münasebetlere dair hususlarla çok kuru ve çok sun'î buluyoruz.

**(Sonu 15 inci sahifede)**



436

HİKÂYE

# Toprağın Çağırışı

Yazan : ZAFER ARIKBAĞ

Osman, üvendireyle, öküzlerin ikisine birden dokundu..

— Deeeh!.. Gözü çıkasıcalar.. eeh..

İğnenin, derilerini delmesile, canları acıyan hayvanlar, daha hızlı yürümiye, kara sapanın sivri demiri, iri toprak parçalarını daha çabuk alt üst etmiye başladı...

Güzel bir bahar sabahı idi.. Güneş doğalı bir kaç saat olduğu halde, hava oldukça serin ve puslu idi..

Sağda, solda, kuş cıvıltıları, çıngırak sesleri, kuzu melemeleri, birbirine karışıyor, ortalığı, bestesiz bir musikinin dolgun ahengi kaplıyordu..

Osman, karşıki bayırda, ağaçlıklar arasından tatlı bir şırıltı ile akan ırmağın sesine kulağını vermiş, gözleri boşluklara takılı düşünüyordu..

Kara sapan peşinde geçirilen şu hayat yaşanmıya değer miydi? Günlerce, uğraşıp didinerek, işlemiye çalıştığı şu topraktan elde ettiği neydi?. Bir somun ekmek değil mi? Gençti.. Sağlam bir vücudu vardı.. Bunu nerede olsa kazanabilirdi.. Meselâ şehirde bir iş bulup çalışırdı.. Şehir.. Köyün kahvesinde, geçen gün, Turnagillerin Kâmilin söylediklerini hatırladı..

O, «Ah!.. diyordu, şehri bir görseniz.. Akşamdan sabaha kadar yanan ışıklar içinde, pırıl, pırıl parlıyan, tiyatrolarında avratları cıbcıbıldak göbek atan şehri bir görseniz.. Ne ararsanız orda.. Canınızın çektiği, gönlünüzün arzuladığı her şey, hepsi orda. Adım başında meyhaneleri, kocaman kocaman camileri.. Hep orda.. Ah şehri bir görseniz.. Artık köyü hatırlamazsınız bile...»

Osmanın da gönlünde, yıllardanberi çöreklenmiş bir şehir sevgisi vardı.. Görmediği bu yer için, sonsuz arzular besliyordu.. Bu uzak iklimin hasreti içini yakıyordu.. Âdeta, kendi köyünde gurbette sanıyordu kendini. Hem o, yalnız Kâmilden değil, daha bir çoklarından da şehrin methini duymuştu.. Hepsi de, oranın güzelliğini, iyiliğini anlata, anlata bitiremiyorlardı.. Bütün bunlar, Osmanın kafasında, bir tek düşünce doğurmuş, beslemiş, büyütmüştü.. «Şehre gitmek» İçini, gittikçe bu isteğin yakıcı sıcaklığı kaplıyordu.. Evet karar vermişti.. Buraları bırakıp şehre gidecekti..

Öküzlerin durduğunu hissetti.. Gözlerini, şehrin hayalini gördüğü boşluklardan ayırıp, toprağa çevirdi.. Sapanın, altüst ettiği parçaların hepsinde tuhaf bir ıslaklık, tiksindirici bir koku vardı. Üstlerinde bir sürü böcek oynaşıp duruyordu.. İğrenerek, bakışlarını tekrar boşluklara doğru çevirdi.. Ve okkalı bir küfür savurduktan sonra öküzlere seslendi..

— Deeeh!.. Patlayısıcalar .. Deeh!..

Hayvanlar yürümeye ve toprak eskisi gibi, altüst olmıya başladı...

***

Osman, köyden çıkalı iki saate yakın olmuştu.. Kasabaya varmıya az bir yolu kalmıştı.. Oraya günlerdenberi, vermiş olduğu kararı, gerçekleştirmek için gidiyordu.. Oradan (karakaçana (trene böyle derlerdi) atlıyacak.. Ve uzun zamandır özlemini duyduğu şehre kavuşacaktı.. Şehre kavuşmak.. Bu düşünce, yorgun bacaklarına kuvvet, bunalan gönlüne ferahlık ve ağır yürüyüşüne hız vermişti.. Yüzünde, arzuları tatmin edilmiş insanların, mesut tebessümü, dudaklarında yanık bir köy türküsü, gözleri sevinçten parlıyarak, kendini şehre bağlıyan yollar üstünde, adımlarının bütün genişliğiyle yürümiye başladı..

***

Trenin, bir vagonunda, bulduğu boş yere oturmuş, rayların eklenti yerlerinden, tekerleklerin geçerken çıkardığı (tık) lara kulağını vermiş, yüzünü cama yapıştırmış, gözleri, alabildiğine uzanan boş araziye takılı, kendi kendine:

«İşte, diyordu, nihayet dileğim yerine geldi, Tanrım sana şükürler olsun. Bir kara somun için, toprağın esiri olmaktan kurtardın beni.»

— Hişt.. Hemşerim bilet..

Bu söz, kendi kendine söylenen Osmanı, önce irkilti, sonra kendine getirdi.. Aylardanberi biriktirdiği paranın, hemen, hemen hepsini verdiği bu kâğıt parçasını uzatırken, aklına parasını saymak geldi.. Öyle ya hiç bilmediği bir yere gidiyordu.. Kesesinin hesabını bilmeliydi.. Kontrol gittikten sonra, kemerine itina ile yerleştirdiği bez keseyi çıkardı.. Ve yüksek sesle paralarını saymıya başladı;

— İki.. üç.. üç yüz elli.. üç yüz altmış beş.. üç yüz seksen.. Tam 380 kuruşu vardı.. Üzüntülü bir sesle:

— Vay canına, dedi.. Ülen emme de azalmış ha...

Fakat hemen kendi kendini teselli etti.. Nasıl olsa şehre gidiyordu. Orada paranın hesabı mı vardı.. İstediği kadar kazanır, istediği kadar harcardı.. Hem de köyüne zengin olarak dönerdi.. Köye zengin olarak dönmek. Bu düşünce onu gevrek, gevrek güldürmiye kâfi geldi.. Daha şimdiden o zamanki hali gözlerinin önüne geliyordu.. Mahalleden, yeni urbaları sırtında, şehirli kunduraları ayağında, göğsünden sarkan, gümüş kösteğiyle oynıya oynıya, tıpkı ağaların Hacı bey gibi, geçerken görüyordu kendini.. Ve kulakları, komşu kadınların arkasından söylediklerini duyar gibi oluyordu..

(Lûtfen sahifeyi çeviriniz.)

— Vış anam.. Tüneklerin Osmana bakın ayol.. Hınzır oğlan.. Emme de para kazanmış ha...

Tekrar gevrek, gevrek gülerek başını, sağa sola salladı.. Ve sonra yüzünü cama yapıştırarak, kafasında sonsuz hayaller, dışarsını seyretmiye koyuldu...

***

— Ulan andavallı.. Dalga geçmeyi bırak ta şu çimentoyu yukarı taşı.. Hadi bakalım.. Yallah..

Osmanı, bir an için daldığı düşünceden kurtaran bu sözler, amele başının ağzından çıkmıştı. O, bu yapıda bir haftadır çalışıyordu.. Şehre geleli 10 gün olmuştu.. Üç gün bir apartmanda kapıcılık yapan, hemşerilerinden birinin yanında oturduktan sonra bu işi bulmuştu.. Bir çok ümitlerle gelmiş olduğu şehirden nefret ediyordu artık.. Böyle mi olacaktı? Köyden çıkıp ta, şehre yollanırken, kurduğu hayaller ne kadar çabuk yıkılmıştı.. Hani, bol para kazanacak, eğlenecek, köyüne zengin olarak dönecekti.. Ne yazık arzuları daha yeşermeden kurumuştu. Akşam, hava kararıncaya kadar çalışıyor, uğraşıyor, didiniyor ve ancak karnını doyurabiliyordu. Halbuki, köyünde ne kadar rahattı.. Şimdi oraları gözünde tütüyordu.. Hani yol parasını yapabilse, bir dakika bile durmazdı şehirde..

— Ulan kime söyledik.. Daha ne düşünüyorsun.. Zaten geldiğin gedalga geçmekten başka bir iş yaptığın yok.. Akşama hesabını keseceğim.. Ne halin varsa gör..

«Hesabını keseceğim» Bu söz Osmanı titretti.. «Hesabını keseceğim» Bunun «seni aç bırakacağım» demek oluğunu çok iyi biliyordu.. Yalvaran gözlerile amele başıya baktı.. O, arkasını dönüp gitmişti bile.. Osman, olduğu yere yıkılmamak için kendini güç tuttu.. Gözlerinden iki damla yaş yanaklarına doğru yuvarlandı.. Zavallı köy çocuğu talihsizliğine ağlıyordu...

***

Şehirde tifüs salgını başgöstermişti.. İşsiz, güçsüzler polis tarafından toplanıp, hamama sokulduktan sonra, köylerine gönderiliyordu. Onlar gibi Osmanı da bir gün yakaladılar, hamama götürüp yıkandırdılar, ve geldiği yere göndermek üzere bir toplama yerine koydular...

Osman, orada, herkesten ayrı bir köşeye çekilerek yere çömelmiş, yaralanan gururunun, koybolan ümitlerinin acısını yalnızlığı içinde eritmiye çalışıyordu.. Bir taraftan da sevinmişti.. Köyüne dönebilecekti.. köyü.. Sık ağaçlar arasına gömülmüş tek katlı evleri, tatlı bir sırıltıyla akan ırmağı, bol yemişlikleri, bereketli tarlalarile gözünün önünde beliriyordu..

Kendine kızıyordu.. Ne diye şeytana uyup ta orasını terketmişti.. Ne diye topraktan ayrılmıştı sanki.. Şehir, şehir, diye günlerce sayıklıyarak geldiği yerde ne bulmuştu?.. Sefalet, açlık.. Ve bir sürü hile, kalleşlik değil mi? Kulaklarında, toprağın sesi çınlıyordu.. «Zavallı budala, senin gibi, binlercesini, milyonlarcasını besliyen beni bırakmakla eline ne geçti?.. Herkese, bütün cömertliğiyle, nimetlerini, bol bol bahşeden benden kaçıp ta, şehre gitmiye ne lüzum vardı?.. Şehrin, şehirdekilerin bile benim sırtımdan geçindiklerini anlamadın mı?.. Bütün insanların gözünü doyuran ben, seni mi doyuramıyacaktım?. Zavallı budala.. Haydi dön geriye.. Bütün kuvvetinle bana sarıl.. Sana özlediğin hayatı, kurduğun hayalleri gerçekleştirmek kuvvetini benden başka kim verebilir?»

— Hasan oğlu Osman... Hasan oğlu Osman...

İsminin çağrıldığını duyunca, yerinden fırladı.. Ortada duran, ve elindeki kâğıttan, başka isimleri okumakta devam eden adamın yanına doğru koştu.. Gözlerinde, köyüne dönebilmenin, içine doldurduğu sevincin ışıkları parlıyordu...

***

Osman, üvendireyle öküzlerin ikisine birden dokundu..

— Deeeh!.. gözünü sevdiklerim Deeeh..

Hayvanlar yürümiye, kara sapanın sivri demiri, yopragı sürmiye başladı.. Altüst olan parçaların hepsinde tuhaf bir ıslaklık, hoş bir koku vardı..

Ciğerlerine bu kokuyu doldurmak istiyormuşçasına, derin bir nefes aldı ve:

— Oh!.. dedi, oh.. Kurban olduğum toprak kokusu ne hoşmuşsun...

İlerki bayırda söğütler arasında çağlıyarak akan ırmağın sesine, kuşların cıvıltıları, çıngırak sesleri, kuzu melemeleri karışıyor ve ortalığı bestesiz bir musikinin dalgın âhengi kaplıyordu...

**Zafer ARIKBAĞ**

# Anadolu zelzelelerinin tarihçesi

(Baştarafı 8 inci sahifede)

şi, 28/teşrinevvel/1891 senesinde Minoivavi heyelânından (25) bin kişi, 4/şubat/1906 da Sanfransiskoda binlerce insan 28 Kânunuevvel 1908 de Misinada dalga hücumundan (83) bin kişi 1 Eylûl 1923 Japonya hareketi arzında (100) bin kişi ölmüştür. Japonyanın eski hükûmet merkezi Kioto şehrinde on asır içinde (1318) zelzele olmuştur ki 34 tanesi mahvedici mahiyettedir. Bütün bunlardan anlaşıldığına göre hareketiarzlar yalnız Anadoluya ârız olan bir âfet değildir. Bütün dünyada olmaktadır.

Türkiyede olan hareketiarzlar hakkında Osmanlı vakanüvis tarihlerinde bir çok kayıtlar vardır. Yani Peçevi, Tacüttevarih, Cevatpaşa tarihleri gibi.. Bunların hepsi tetkik edilirse, Türkiye zelzeleleri tarihi de meydana çıkmış olur.

Türkiye bir zelzele mıntakası olduğu için jeologlarımız bu mıntakayı tesbit etmelidir. Mimarlarımız da bu mıntakalarda ev yapacakları zaman bu toprağa göre köyler ve şehirler kurarlarsa, Türk milletine büyük hizmetler etmiş olurlar.. Medenî bir millet bu demektir.. Vatanın yeraltı ve yer üstü iyi tanılması lâzımdır. Bugünkü teknik zelzelelere mâni olmağı değil, fakat bunların tesirinden mümkün olduğu kadar masun kalmağı temin etmek vasıtalarına maliktir. Kurulacak yeni şehirler sağlam kayalar üzerine ve binalar betonarme ve ahşap yapılabilir. Bu nevi inşaat kısmen zelzelelere karşı mukavemet eder. Bu şekilde mıntakalara şehirler kurmak lâzımdır.

**Enver Behnan ŞAPOLYO**

Serhat Hikâyeleri :

# Başını vermiyen şehit

(Baştarafı 7 nci sahifede)

yordu. Nihayet dayanamadı. Gördüğünü evvelâ bir yakın dostuna anlattı, sonra bir başkası, sonra bir diğeri. Nihayet bütün serhat gazilerine içini boşalttı. O zaman hafiflemiş ve Mehmedin hikâyesini muazzam bir hayret ve hayranlık ufkuna yaymakla o hikâyenin heybetli esrarına o nisbette geniş bir mekân bulduğunu zannetmişti. Fakat evvelce Mehmedin kabrini ziyaret ederek ne dilekte bulunsa muradı hâsıl olurken bu sırrı yaydıktan sonra her şey değişmişti. Bir gün yaptığı işten pişman, kırlarda dolaşırken arkasına bir el dokundu. Döndü, baktı. Elinde oku ve yayı ile Deli Hüsrev. Ona:

— Ne yaptın ey ahmak ve delişmen insan! Ey kendi kendinin düşmanı! diye çıkıştı. niçin gördüğün hali halka söyledin? Eğer sabretseydin elbette bu esrarı çözmek müsaadesine nail olurdun!

Kadı titriyerek yalvardı:

— Gel lûtfet, beni bu gaflet uykusundan uyandır! Görmüş olduğum o haletin hikmeti nedir? Ruhumu bir mehabet kapladı. O hali bizden başka gören ve bilen oldu mu?

Husrev:

— O herkese görünmez, dedi. Bize görünmesinde de bir işaret var. Bu işaret nedir biliyor musun? Şehadet müjdesi! İkimiz de şehid olacağız.

***

Deli Mehmedin hikâyesi burada bitiyor. Üç devrin insanı, sade üç devrin değil ayrı ayrı âlemlerin üç insanı bu hikâyenin ruha mehabet veren esrarını üç muhtelif şekilde tefsir ediyorlar. Deli Hüsreve göre, her zaman herkese görünmeyen o hal şehitlik müjdesidir. Peçevî ise «O yiğitler arası» nda böyle gaziler bulunmasa, dört tarafı kâfir hisarlarile çevrili olan ve Zigetvara o kadar yakın bir mesafede bulunan bir palangada yaşamak ve daima cenk ederek yaşamak mümkün olur muydu?» diyor. Bu vakayı üçüncü defa kaleme almış olan Ömer Seyfettin hikâyesine ilâve ettiği notta Grijgal Kadısının bir hersam (Hallucination) görmüş olduğunu ima ediyor.

Diyeceksiniz ki Deli Hüsrevle Kadı sonradan şehit oldular mı? Tarih bu hususta bir şey yazmıyor. Zaten o yılların tarihi çok büyük hâdiselerle yüklüdür. Fakat siz pek merak ediyorsanız, tarih hudutlarından çıkarak, Ömer Seyfettin merhumun tuttuğu ışıklı bu serhat hikâyesinin son faslını da öğrenebilirsiniz:

On iki sene sonra..

Zigetvarın zaptı akşamı yaralılar toplanır.

TENKİD

# BATAK

(Baştarafı 11 inci sahifede)

Sanki muharrir onu tahtadan yaratmıştır. Bir kukla ki akıl ve hareketleri müellifin kafasında ve elindedir. Halbuki romanda olsun, hikâyede olsun, hareket eden parmaklarla, ince ipleri görmek müellifin aleyhindedir ve eseri kitabîleştirir.

Ahmet kâfi olmıyan gayretlerle Zehranın hüviyetini değiştirmek isterken, o, bir gün apansız kaybolur. Ve ressam bir Ankara yolculuğundan İstanbula dönerken, Gebzede «küçük bir evin bahçesinde bir iskemlenin üzerine oturmuş, hiç kımıldamıyan genç bir kadın» görür. Bu, çökmüş, sararmış kadın Ahmedi uzun günler ümitlere düşüren zavallı Zehradır.

Roman bir efsane ile başlamıştı. Zincirin son halkası da aynı efsanenin izahiyle bitiyor. Muharririn hükmü şudur: «Ahmet eğe kemiğini bulmuştu. Fakat bu kemik «cemiyet» denilen ve «fert» nedir anlamıyan üstün kuvvet tarafından aşındırılmıştı. Bir türlü Ahmedin böğrünü doldurumıyordu.»

Romanı bitince soruyorum. Bu esere benziyen bir eser var mı? Yok. Bu eserin ihtiva ettiği hayatı yaşıyan bir cemiyet var mı? Bazı kayıtlarla «evet». Romanın müdafaasını yaptığı teze mihver olan fert ve cemiyet mücadelesinin tezahürleri bu kadar maddî, bu kadar aksi mi? Tereddüt ediyorum. Evet veya hayır demek çok güç.

Ahmede uygun, Ahmet gibi inanlar aramızda dolaşır mı? Hayır! Baltacıoğlunun kitabını tamamlıyan resımlerin gözlerindeki gibi, bu tipte de biraz bilerek sivriltilmiş bir tek vasıf var: Hayatı yalnız kadının cinsî münasebetlerinde aramak hırsı. Öyle zannediyorum ki Ahmet insanın cephelerinden biridir. Tam kendisi değil. Ahmetten başka sayıları fazla kadınlar var. Bunların ruhî haletleri üzerinde fazla durulmuyor. Daha ziyade hastalıkları bir müşahede menşurunun altına çekiliyor. Aralarında münasebet kurmak imkânsız gibi.

Başta Ahmet olmak üzere bütün kahramanlarda biz daha ziyade aklın üstünlüğünü görüyoruz. Öyle bir akıl ki kitaptan ve mücerret bilgiden geliyor. Bu kitabın bazı yerleri ise mektep bilgi ve terbiyesini tenkid ettiği için tezada kadar varıyoruz. Bu akıl ve homosekrüel tiplerin robotlar gibi yaklaşmalarını, uzaklaşmalarını gördükçe, hayatın hakikî mânasını düşündüğümüz vakit bu şekilde ve mahiyetteki ilgilerin en sona bırakılmasının lüzumunu daha çok anlıyorum.

Yazan soruyordu: «Batak nedir?» Roman mı, hayır. Hikâye mi, hayır. Essai mi, şüpheli; ilmî ve felsefî bir etüd, mü? Buna evet diyebiliriz. Baltacıoğlu fert ve cemiyet münasebetini kadın-erkek yaklaşmasına istinat ederek tetkik için ancak böyle bir eser yazabilirdi. Onun münasebetten kaçan kalemi, mevzuu daha iyi vazedebilmek için bu kompleks şekli bulmuştur. Burada yaşıyan tipler — bir ikisi müstesna — hayatta olamazlar, o kadar fikrîdirler. Bu tipler uydurulmuş olamazlar, mübalâğalı vasıflarını atarsak ve cemiyetle ilişiklerini ararsak o kadar gerçektirler. Eserde ferdin kimse tarafından deşilmiyen çok şahsî yaraları ve şikâyetleri, — tuhaf bir istekle — cemiyetin boynuna boncuk boncuk dizilerek bir günah ve hodbinlik gerdanlığı vücuda getirilmiştir.

**Ali Ferhan OĞUZKAN**

---

ken meşhur kahraman Deli Hüsrevin —bir gülleyle parçalanmış— nâşı yanında uzun boylu, ak saçlı, ak sakallı, yeşil cübbeli bir şehit buldular. Kıbleye karşı yüzükoyun uzanmış yatan bu şehidin sarığı henüz bozulmamıştı. Üzerinde hiç bir silâhı yoktu. Yarası neresinden olduğu belli değildi. Günlerce süren muhasara esnasında hiç kimse böyle bir adam görmemişti. İnceden inceye tahkikat yapıldı. Kim olduğu bir türlü anlaşılamadı,

O vakit bir çok gazilerin «gaib ordusundan imdada gelmiş bir veli?» sandıkları bu şehit acaba Grijgal hisarının o eski, mezup kadısı mıydı?

**Hasan Adnan GİZ**